

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

MINISTERSTVO PRÁCE
A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ

Červen 2022

HOUSING FIRST: CHARAKTERISTIKA ZABYDLENÝCH DOMÁCNOSTÍ

*Vyhodnocení výzvy č. 108 OPZ – Podpora programu
Housing First (Bydlení především)*

Vypracovalo:

Oddělení evaluací (802)
Sekce evropských fondů a mezinárodní spolupráce
Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
Na Poříčním právu 1, 128 01 Praha

Kontaktní osoby:

Mgr. Zuzana Černá, zuzana.cerna1@mpsv.cz
Ing. Ondřej Vrba, ondrej.vrba@mpsv.cz

OBSAH

1	Manažerské shrnutí	5
2	Cíl studie a metodologie	7
2.1	Cíl studie	7
2.2	Přístup Housing First a výzva č. 108 OPZ	7
2.3	Metoda výzkumu	8
2.4	Reflexe výzkumu	9
3	Výsledky dotazníkového šetření	10
3.1	Charakteristika respondentů – zástupců zabydlovaných domácností	10
3.2	Zkušenost s bytovou nouzí	22
3.3	Bydlení před nastěhováním do sociálního bytu	23
3.4	Využívání podpůrných služeb	28
3.5	Zdravotní stav	30
3.6	Zaměstnání a finance	34
3.7	Sociální inkluze a komunitní integrace	37
3.8	Rodiny s dětmi – základní přehled	40
3.9	Charakteristika dětí ve vzorku	42
3.10	Zdravotní stav dětí	43
3.11	Navštěvování mateřské školy	44
3.12	Prostor pro rozvoj dětí	45
3.13	Trávení volného času a kontakt s kamarády	46
3.14	Hodnocení psychické pohody dětí	48

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Počty zabydlených domácností v projektech Housing First výzvy 108 (postup v čase)	8
Graf 2: Pohlaví respondentů	10
Graf 3: Věk respondentů – intervalové rozložení.....	10
Graf 4: Charakteristika domácnosti respondentů	11
Graf 5: Vzdělání respondentů	11
Graf 6: Rodinný stav respondentů	12
Graf 7: Vypadá respondent jako (nebo říká o sobě, že je) Rom / Romka?	13
Graf 8: Vypadá většina domácnosti / rodiny jako (nebo říkají o sobě, že jsou) Romové?	13
Graf 9: Charakteristiky respondentů indikující potřebu komplexní podpory	14
Graf 10: Dluhy domácností před nastěhováním do sociálního bytu	21
Graf 11: Zkušenost s nevyhovujícím bydlením, institucionálním zařízením či vězením	22
Graf 12: Druh bydlení před nastěhováním do sociálního bytu	23
Graf 13: Chybějící základní příslušenství bydlení před nastěhováním do sociálního bytu	24
Graf 14: Přístup k základnímu příslušenství před nastěhováním do sociálního bytu	24
Graf 15: Negativní aspekty bydlení před nastěhováním do sociálního bytu	25
Graf 16: Občanská vybavenost a pozitivní aspekty bydlení před nastěhováním do sociálního bytu	25
Graf 17: Spokojenost se situací s bydlením před nastěhováním do sociálního bytu	26
Graf 18: Spokojenost se čtvrtí/sousedstvím bydlení před nastěhováním do sociálního bytu.....	26
Graf 19: Osobní zkušenost s diskriminací na trhu s bydlením.....	27
Graf 20: Využívání podpurných služeb	28
Graf 21: Celkový zdravotní stav před nastěhováním do sociálního bytu	30
Graf 22: Výskyt dlouhodobé nemoci	30
Graf 23: Nemožnost se vyspat tolik, kolik by respondenti potřebovali	31
Graf 24: Celková spokojenost se životem	33
Graf 25: Placená práce	34
Graf 26: Zdroje příjmu domácností	34
Graf 27: Hlavní zdroj příjmu domácností	35
Graf 28: Vývoj dluhů za rok před nastěhováním do sociálního bytu	36
Graf 29: Spokojenost se vztahy s nejbližšími příbuznými.....	37
Graf 30: Osoby, na které je možné se spolehnout v případě vážného problému.....	37
Graf 31: Jak často máte pocit, že Vám chybí kontakt s dalšími lidmi?	38
Graf 32: Jak často máte pocit, že si Vás ostatní nevěnují?	38
Graf 33: Jak často máte pocit, že nikam nepatříte?	38
Graf 34: Účast na volnočasových aktivitách.....	39
Graf 35: Počty dětí žijících v jiném typu péče	41
Graf 36: Podíl dětí mladších 18 let, nežijících s dotazovaným rodičem, podle typu péče	41
Graf 37: Hodnocení zdravotního stavu vybraného dítěte	43
Graf 38: Navštěvování mateřské školy u vybraného dítěte	44
Graf 39: Prostor pro rozvoj dětí	45
Graf 40: Navštěvování volnočasových aktivit dětmi navštěvující ZŠ.....	46

Graf 41: Kamarádké vazby u vybraného dítěte (v okolí současného bydliště).....	46
Graf 42: Četnost setkávání se s dětmi mimo školku/školu	47
Graf 43: Hodnocení výroku „je nešťastný/á, skleslý/á nebo smutný/á“	48
Graf 44: Hodnocení výroků „má hodně starostí, vypadá ustaraně“, „stěžuje si na bolesti hlavy, žaludku nebo na nevolnost“	49
Graf 45: Hodnocení výroků „je nervózní nebo nesamostatný v nových situacích, snadno ztratí sebedůvěru“, „mívá strach, leká se“	49

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Kraj pobytu před nastěhováním do sociálního bytu.....	12
Tabulka 2: Počet osob stěhujících se do sociálního bytu	13
Tabulka 3: Charakteristiky domácností indikující potřebu komplexní podpory.....	15
Tabulka 4: Počet let strávených v nevyhovujícím bydlení, institucionálním zařízení či vězení	22
Tabulka 5: Průměrné počty využití vybraných zdravotnických služeb za 12 měsíců před nastěhováním do sociálního bytu	29
Tabulka 6: Důvody nedostatečného spánku	31
Tabulka 7: Finanční situace zabydlovaných domácností měsíc před nastěhováním do sociálního bytu....	35
Tabulka 8: Počty dětí stěhujících se s dotazovaným do bytu poskytnutého v rámci projektů	40
Tabulka 9: Věk dětí ve vzorku.....	42
Tabulka 10: Gender dětí ve vzorku.....	42

1 MANAŽERSKÉ SHRUTÍ

V rámci **výzvy č. 108 OPZ Podpora programu Housing First (Bydlení především)** je realizováno **13 projektů** na různých místech České republiky, ve kterých se zabydlují domácnosti v souladu s principy Housing First. Toto vyhodnocení zpracovává **255 dotazníků** vyplňovaných se zástupci domácností ještě před nastěhováním do bytů poskytovaných projekty. Za každou domácnost byl dotazován jeden člen domácnosti. U domácností s dětmi se jednalo o pečující osobu (nejčastěji matky), u domácností bez dětí byl primárně vybírán hlavní živitel/ka rodiny. Nastěhování domácností do bytů proběhlo **v období od srpna 2019 do ledna 2022**.

Dvě třetiny bytů byly v projektech poskytnuty **vícečetným domácnostem**, do zbylé třetiny bytů se stěhovali **jednotlivci**. V průměru se stěhovalo v rámci jedné domácnosti 2,6 osob. Nejčastěji byly poskytnuté byty v Moravskoslezském kraji (34 procent), kde působily 4 projekty, a Ústeckém kraji (24 procent), kde působily 3 projekty.

Respondenti zastupující domácnost byly ze dvou třetin ženy a z jedné třetiny muži. Průměrný věk respondentů byl 43 let. Většina respondentů měla základní vzdělání (63 procent) nebo středoškolské bez maturity (39 procent), byla svobodná (58 procent) nebo rozvedená (25 procent). Tazatelé uvedli, že 42 procent respondentů vypadá či o sobě říká, že je z romské komunity.

Z hlediska zastoupených **charakteristik indikujících potřebu komplexní podpory** 37 procent zástupců domácností bylo v pozici samoživitele či samoživitelky, u 31 procent respondentů zjistili klíčoví sociální pracovníci zkušenost s domácím násilím. Téměř čtvrtina zástupců domácností se potýká s duševním onemocněním. U desetiny podpořených domácností akutně hrozilo umístění dítěte či dětí do ústavní péče v souvislosti s nevhodnými bytovými podmínkami.

Zástupci zabydlovaných domácností také odpovídali na to, s jakými **typy nevyhovujícího bydlení a institucionálních zařízení měli za svůj život zkušenost**. Nejčastěji pobývali alespoň nějaký čas v ubytovně (65 procent respondentů) nebo v azylovém domě (53 procent). Přímou na ulici pak nějaký čas žilo 38 procent zástupců zabydlovaných domácností.

Před stěhováním do sociálního bytu měly domácnosti k bydlení **k dispozici v průměru 27 m², prostřední (mediánová) hodnota byla 20 m²**. U části domácností v bydlení předcházejícím nastěhování do sociálního bytu **chybělo základní příslušenství** – bez teplé vody žilo 18 procent domácností, zcela bez tekoucí vody 12 procent a stejný podíl domácností žil bez elektřiny. Zcela bez toalety před stěhováním do sociálního bytu žilo 11 procent domácností, koupelnu či sprchu nemělo vůbec k dispozici 13 procent domácností, kuchyň či kuchyňský kout s dřezem nemohlo využívat 16 procent domácností.

Nejčastěji vnímaným negativem předchozího bydlení byl nedostatek soukromí (78 procent respondentů). Zhruba polovina respondentů vnímala nepříjemný hluk z okolních bytů či z ulice. Méně respondentů uvedlo další negativní aspekty – vlhké, plesnivé či poškozené zdi, stropy a podlahy, konflikty se sousedy.

Osobní zkušenost s **diskriminací na trhu s bydlením** mělo přes polovinu zástupců podpořených domácností.

Z hlediska **podpůrných služeb** respondenti v době 6 měsíců před přestěhováním do sociálního bytu nejčastěji využívali či využili pomoc při řešení bytové situace (79 procent). Přes polovinu zástupců podpořených domácností uvedlo využití pomoci při jednání s úřady či při vyřizování sociálních dávek, téměř polovina pak pomoc při zajištění jídla z potravinové banky. 31 procent respondentů využilo pomoc při hledání zaměstnání, placenou práci neměly před nastěhováním do sociálního bytu tři čtvrtiny zástupců domácností. Pomoc při řešení dluhů využilo 29 procent respondentů, alespoň jeden významnější komerční dluh nebo dluh na bydlení přitom dle posouzení sociálních pracovníků mělo významně více domácností – 74 procent.

Respondentům byly položeny také otázky z **Kesslerovy škály psychosociální tísně** (index K6). V pásmu vysoké úrovně stresu ($K6 \geq 13$), která odpovídá míře stresu při vážném duševním onemocnění, bylo před stěhováním 42 procent respondentů.

Hlavním příjmem u tří čtvrtin zabydlovaných domácností byly sociální dávky a důchody. Placená práce respondenta byla hlavním příjmem u 11 procent domácností.

Celkově 59 procent respondentů uvedlo, že má **dítě mladší 18 let**. Nejčastěji se dotazovaní stěhovali s jedním dítětem (40 procent respondentů, kteří mají dítě mladší 18 let), dále se dvěma dětmi (30 procent) a třemi dětmi (19 procent).

Respondenti hodnotili **zdravotní stav dětí** nejčastěji jako velmi dobrý (více než 50 procent odpovědí), dále jako spíše dobrý (více než 20 procent). Ojedinele se vyskytovalo hodnocení zdravotního stavu dítěte jako špatného.

Z výsledků dotazníků bylo dále zjištěno, že **prostor pro rozvoj dětí** (hraní, psaní úkolů apod.) je často omezený. Více než 50 procent respondentů uvedlo, že pro sebe dítě nemá vyčleněný žádný prostor, dále více než 30 procent respondentů uvedlo, že má dítě pro sebe vyčleněnou pouze část pokoje, který obývá celá rodina. Většina dětí nemá organizované volnočasové aktivity (nenavštěvuje žádný kroužek) – uvedlo to 69 procent respondentů.

Podle většiny respondentů mělo dítě před přestěhováním do bytu poskytnutého v projektu Housing First jednoho nebo více **kamarádů v okolí bydliště** – u předškolních dětí to uvedlo 68 procent respondentů, u dětí ve školním věku 58 procent respondentů. To, že dítě nemá žádného kamaráda v okolí bydliště, uvedlo u předškoláků 32 procent respondentů a u školáků 41 procent.

Většina respondentů u dětí v předškolním věku uvedla, že se **setkávají s dětmi mimo školku** často nebo velmi často (55 procent respondentů). Na druhou stranu to, že se dítě neseťká s jinými dětmi vůbec nebo jen málo, zhodnotilo 41 procent dotazovaných. U dětí ve školním věku byly odpovědi vyrovnanější, 42 procent respondentů hodnotilo **kontakt s dětmi mimo školu** jako častý nebo velmi častý. Naopak malý nebo žádný kontakt uvedlo 38 procent dotazovaných.

Z odpovědí respondentů bylo zjištěno 79 dětí, které žijí **mimo péči dotazovaného (týkalo se 41 respondentů)**. Největší část z těchto dětí žije u pěstounů (32 procent), dále v péči druhého rodiče (29 procent) a v dětském domově (24 procent).

2 CÍL STUDIE A METODOLOGIE

2.1 Cíl studie

Cílem této studie je **představit situaci zabydlených domácností v rámci výzvy č. 108 OPZ Podpora programu Housing First (Bydlení především) před jejich nastěhováním do bytu poskytnutého v rámci projektu**. Zpráva se zaměřuje na výsledky dotazníku před nastěhováním, který mapuje situaci podpořených osob v různých oblastech života – **zkušenost s bytovou nouzí, kvalita předchozího bydlení, využívání sociální podpory, zdravotní stav, finanční situace, zaměstnání, komunitní začlenění** apod. V dalších zprávách se budeme zaměřovat na výsledky/změnu situace zabydlených osob po jednom a dvou letech po nastěhování.

2.2 Přístup Housing First a výzva č. 108 OPZ

Program Housing First usiluje o **eliminaci bezdomovectví**, čehož by měl dosahovat prostřednictvím „**okamžitého**“ **zabydlení lidí v bytové nouzi** do standardního bydlení (bez předchozí přípravy) a **intenzivní sociální prací**, která podporuje domácnosti v udržení bydlení.¹

Výzva č. 108 OPZ podporující zabydlování domácností přístupem Housing First byla nastavena na **podporu nejohroženějších skupin obyvatel** – jednalo se např. o osoby, které trpí duševním onemocněním, závislostmi na návykových látkách, osoby s nedávnou zkušeností s domácím násilím, osoby žijící bez střechy nebo osoby diskriminované na trhu s bydlením (např. Romové) aj. V projektech byli zabydlováni jednotlivci, vícečlenné domácnosti bez dětí i rodiny s dětmi. Jednalo se o osoby či rodiny, které se potýkají s vícečetnými problémy a potřebují intenzivní podporu prostřednictvím sociální práce.

V rámci České republiky byl prvním komplexním projektem aplikujícím principy Housing First projekt Rapid-Rehousing v Brně. Projekt byl financován prostřednictvím výzvy na podporu sociálních inovací a jeho cílem bylo **ukončení bezdomovectví 50 rodin s dětmi v bytové nouzi**. Další snahy o aplikaci alespoň některých principů přístupu Housing First byly k vidění u projektů sociálního bydlení, které realizovalo 14 obcí a 2 městské části hl. m. Prahy v rámci výzvy č. 128 OPZ. **Výzva č. 108 je první výzvou OPZ, která se zaměřuje přímo na koncept Housing First a testuje ho ve větším rozsahu.**²

Ve výzvě č. 108 byly realizovány projekty v různém uspořádání. Některé projekty byly **realizovány obcí, některé neziskovou organizací či partnerstvím neziskových organizací**, docházelo ale i k partnerstvím obcí a neziskových organizací.

V rámci výzvy č. 108 se realizuje **13 projektů**, ve kterých se zabydlují domácnosti v souladu s principy Housing First. Projekty byly realizovány obcemi a neziskovými organizacemi **v různých částech České**

¹ Více informací o přístupu Housing First naleznete na webových stránkách projektu MPSV Podpora sociálního bydlení <http://www.socialnibydeni.mpsv.cz/cs/co-je-socialni-bydeni/housing-first-v-cr> a na webových stránkách Platformy pro sociální bydlení <https://hf.socialnibydeni.org/>.

² Více informací: <https://www.esfcr.cz/vyzva-108-opz>

republiky, konkrétně v kraji Zlínském, Jihočeském, Ústeckém, Plzeňském, Olomouckém, Jihomoravském, Moravskoslezském a Vysočina.

2.3 Metoda výzkumu

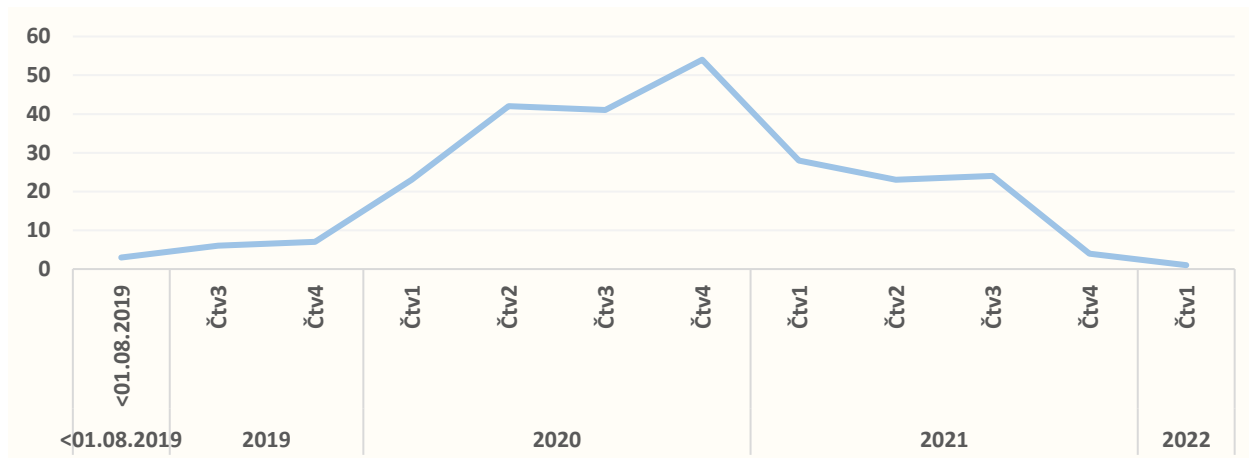
Dotazníkové šetření u zabydlených osob je jednou z více částí evaluace výzvy č. 108 OPZ *Podpora programu Housing First (Bydlení především)*. Sběr dotazníků byl nastaven na **tři základní fáze nastěhování domácností do bytů poskytnutých v rámci projektu – před nastěhováním a po 12 měsících a 24 měsících po zabydlení domácnosti**. Dotazníkové šetření bylo realizováno prostřednictvím spolupráce s realizátory projektů. Tazateli byli sociální pracovníci spolupracující s podpořenou domácností, dotazníky byly vyplňované v papírové formě, následně byly převáděny do elektronické podoby.

Zaměření dotazníkového šetření a otázek v dotazníku se odvíjelo od předchozích šetření zaměřených na sociální bydlení.³ Dotazník byl revidován (zkrácen) a doplněn o nové otázky.

Dotazníky před nastěhováním se **vyplňovaly zpravidla v období 7–21 dní před předáním bytu podpořené domácnosti**. Za každou domácnost byl dotazován jeden člen domácnosti. U domácností s dětmi se jednalo o pečující osobu (nejčastěji matky), u domácností bez dětí byl primárně vybírán hlavní žitel/ka rodiny.

Do zpracování dat vstoupilo 255 odpovědí. Domácnosti, jejichž odpovědi vstoupily do analýzy, byly zabydleny v období od srpna 2019 do začátku ledna 2022. Více informací lze nalézt v grafu níže. Data byla očištěna a následně zpracována ve statistickém softwaru SPSS.

Graf 1: Počty zabydlených domácností v projektech Housing First výzvy 108 (postup v čase)

N=253 (2 chybějící odpovědi)

³ Pilotní testování rychlého zabydlení rodin s dětmi (Rapid Re-Housing)

https://socialnibydeni.org/wp-content/uploads/2018/12/RRH_Zaverecna-evaluacni-zprava_web.pdf

Výzkumná zpráva A: Vyhodnocení výsledků dosažených obcemi spolupracujícími s MPSV u podpořených klientů v rámci projektu http://www.socialnibydeni.mpsv.cz/images/soubory/Analzy/2021_Evaluace2_Vzkumn_zprva_A_Dopady_SB_na_klienty_final.pdf

2.4 Reflexe výzkumu

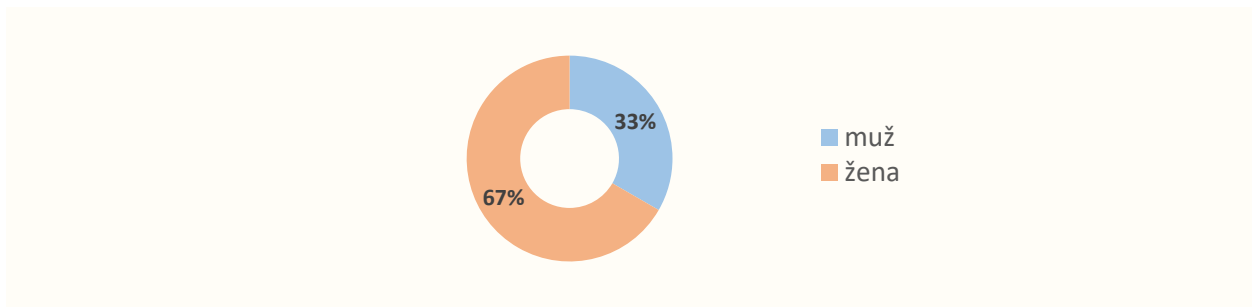
Tazateli v dotazníkovém šetření byli sociální pracovníci/členové realizačních týmů projektů, kteří byli v kontaktu s podpořenou domácností. Mohlo tak dojít k určitému ovlivnění výsledků. Do cílové skupiny projektů Housing First spadají osoby v bytové nouzi s komplexní potřebou podpory. U této cílové skupiny bývá diskutováno, že je pro ni náročné získat důvěru k dalším lidem. Provedené šetření za pomoci sociálních pracovníků/členů realizačních týmů projektů tak pro ně bylo méně stresující, a také předpokládáme, že díky tomu došlo k nižší míře odmítání odpovídat na otázky v dotazníku.

3 VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

3.1 Charakteristika respondentů – zástupců zabydlovaných domácností

Mezi respondenty průzkumu – zástupci podpořených domácností stěhujícími se do sociálního bytu⁴ – **převládaly ženy, které tvořily dvě třetiny dotazovaných**. Rozložení odpovídá požadavku na určení komunikačního partnera pro dotazník – u domácností s dětmi to měla být pečující osoba (nejčastěji matka), u domácností bez dětí byl primárně vybírán hlavní živitel/ka rodiny.

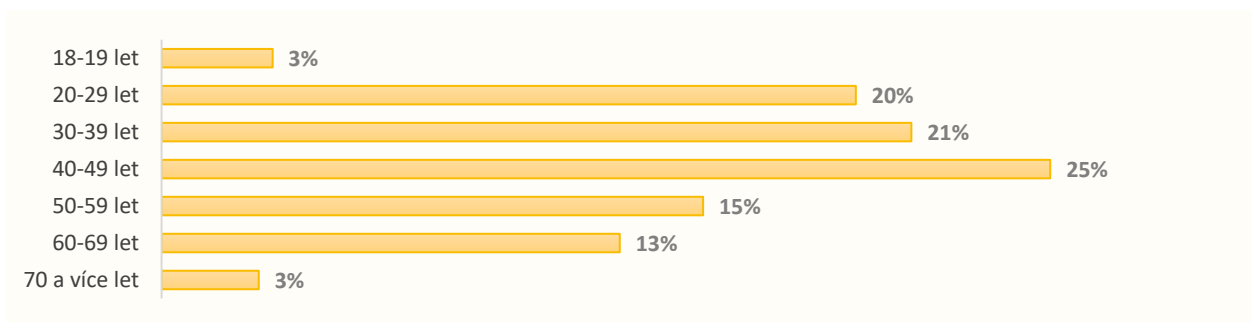
Graf 2: Pohlaví respondentů

N=255

Průměrný věk zástupců zabydlovaných domácností byl 43 let, prostřední hodnota – medián – byl 42 let. Nejmladšímu zástupci domácnosti, který vstoupil do šetření, bylo 18 let, nejstaršímu 74 let. U skupiny žen byl průměrný věk respondentek reprezentujících zabydlované domácnosti 39 let, u skupiny mužů byl průměrný věk 50 let. Pokud se podíváme na intervalové rozložení věku respondentů, největší podíl zástupců zabydlovaných domácností je v rozmezí 40 až 49 let (25 procent). V četnosti pak následují věkové intervaly 30 až 39 let (21 procent) a 20 až 29 let (20 procent).

Graf 3: Věk respondentů – intervalové rozložení

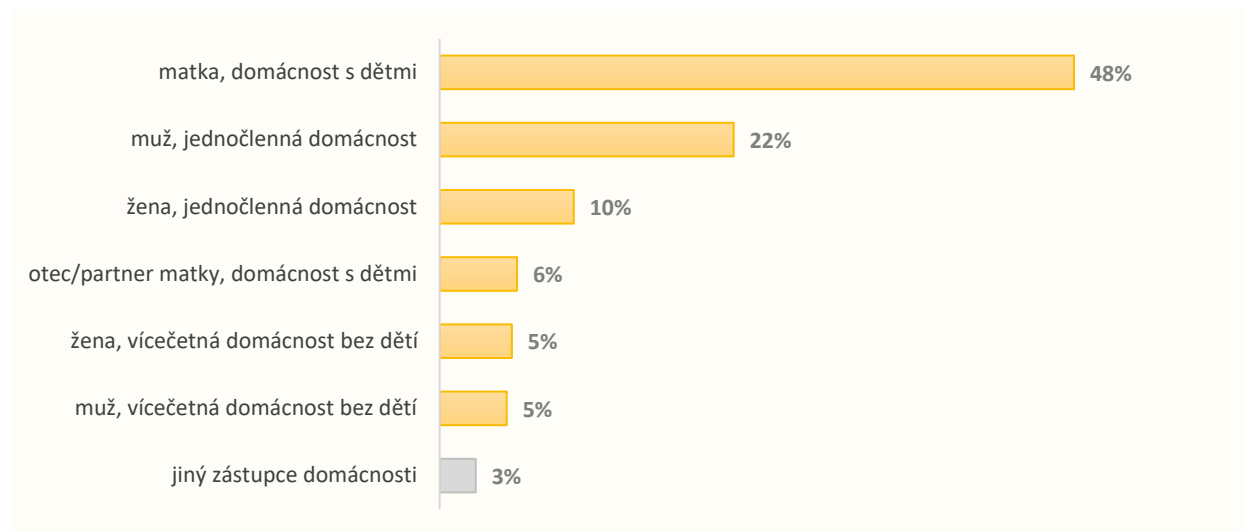

N=255

⁴ Sociálním bytem je v tomto vyhodnocení myšlen byt poskytnutý podpořeným osobám v rámci projektu. Přesná právní definice sociálního bydlení v době vzniku vyhodnocení neexistovala.

Nejčastěji za podpořenou domácnost odpovídaly matky z domácnosti s dětmi, tvořily téměř polovinu respondentů. **Třetina respondentů byla z jednočlenných domácností**, samotný muž se stěhoval v 22 procentech případů, samotná žena v desetině případů. Zbylé varianty respondentů byly zastoupeny méně – mezi 5 a 6 procenty.

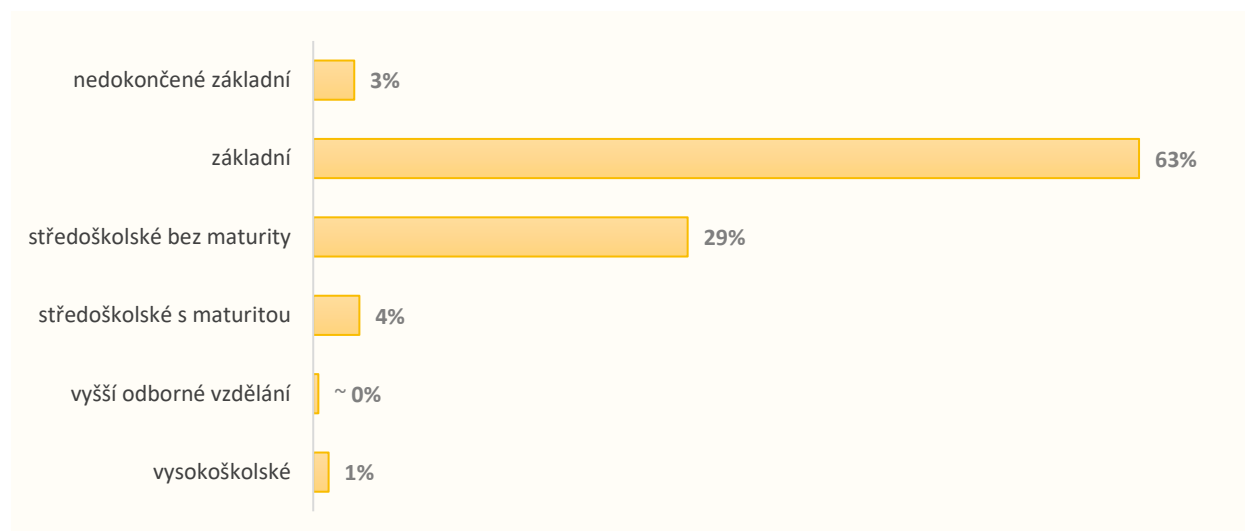
Graf 4: Charakteristika domácnosti respondentů

N=255

Respondenti zastupující domácnosti měli **nejčastěji základní vzdělání** (63 procent). Výrazněji bylo zastoupené ještě **středoškolské vzdělání bez maturity či s maturitou** (33 procent). Několik respondentů **nemělo dokončené základní vzdělání** (3 procenta), **vysokoškolské vzdělání** mělo 1 procento respondentů.

Graf 5: Vzdělání respondentů

N=255

Z **regionálního hlediska** žily podpořené domácnosti před nastěhováním do sociálního bytu nejčastěji v městech a obcích *Moravskoslezského kraje* (35 procent), kde působily 4 projekty, a *Ústeckého kraje* (24 procent), kde působily 3 projekty. Zastoupení žádného z dalších krajů nepřesáhlo 10 procent. Respondenti v obci, kde v době před stěhováním do sociálního bytu pobývali, žili v průměru 21 let, prostřední hodnota (medián) délky pobytu byla 14 let.

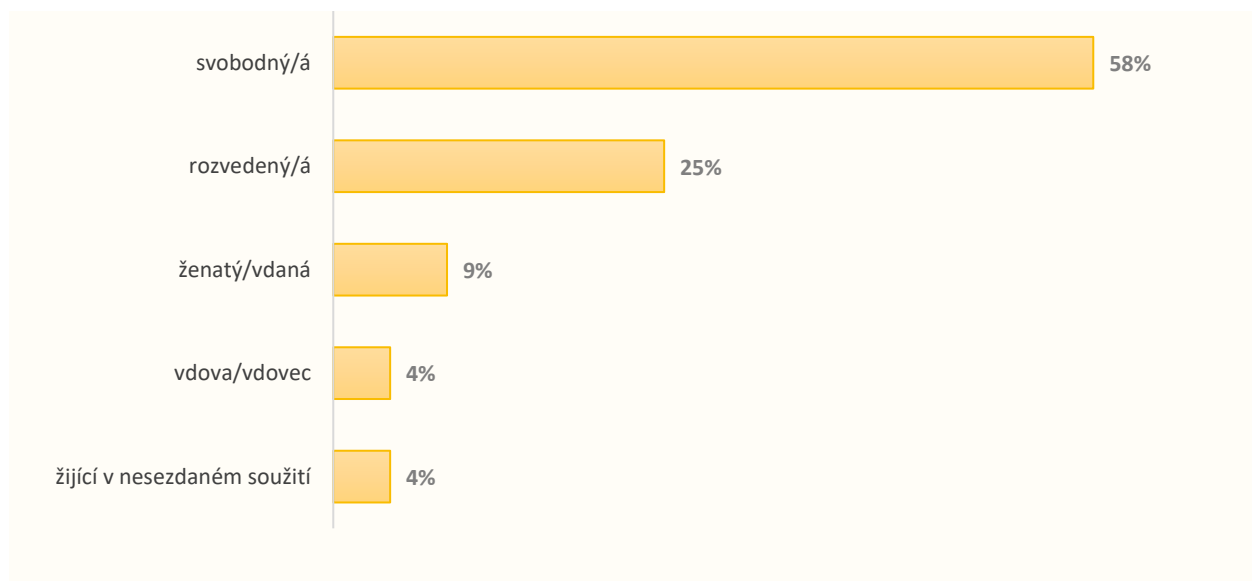
Tabulka 1: Kraj pobytu před nastěhováním do sociálního bytu

Moravskoslezský kraj	35 %
Ústecký kraj	24 %
Jihočeský kraj	8 %
Jihomoravský kraj	8 %
Kraj Vysočina	6 %
Plzeňský kraj	6 %
Olomoucký kraj	3 %
Středočeský kraj	1 %
Liberecký kraj	1 %
Pardubický kraj	~ 0 %

N=249 // U 6 osob nebyla adresa pobytu vyplněna.

Z hlediska **rodinného stavu** byli respondenti zastupující podpořené domácnosti nejčastěji *svobodní* (58 procent) či *rozvedení* (25 procent). *Ženatých* respondentů či *vdaných* respondentek bylo pouze 9 procent.

Graf 6: Rodinný stav respondentů

N=255

Průměrný počet osob, které se v rámci podpořených projektů stěhovaly do sociálního bytu, byl 2,6. Prostřední hodnota (medián) stěhujících se osob byla 2.

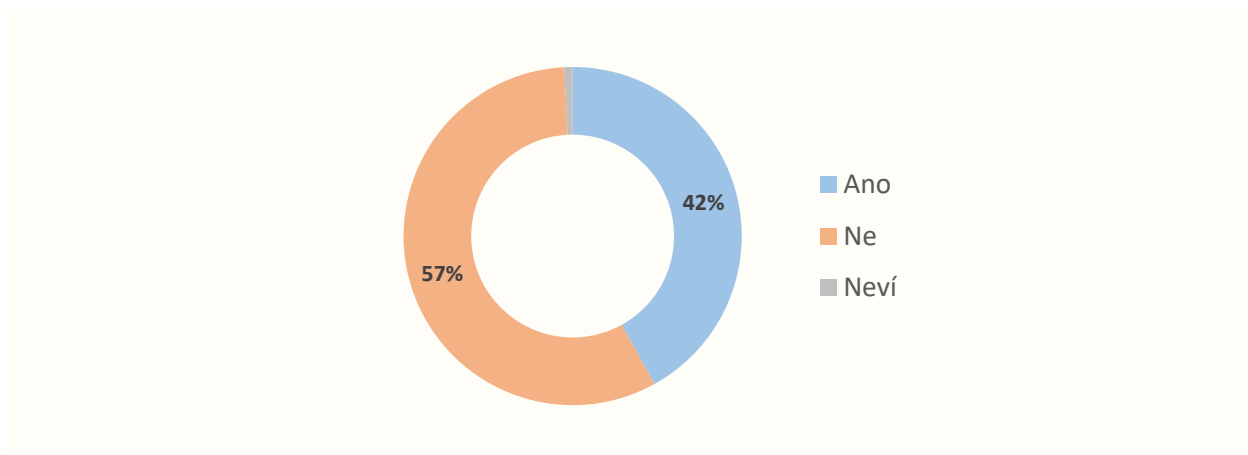
Tabulka 2: Počet osob stěhujících se do sociálního bytu

Průměrný počet stěhujících se osob	2,6
Medián počtu stěhujících se osob	2

N=255

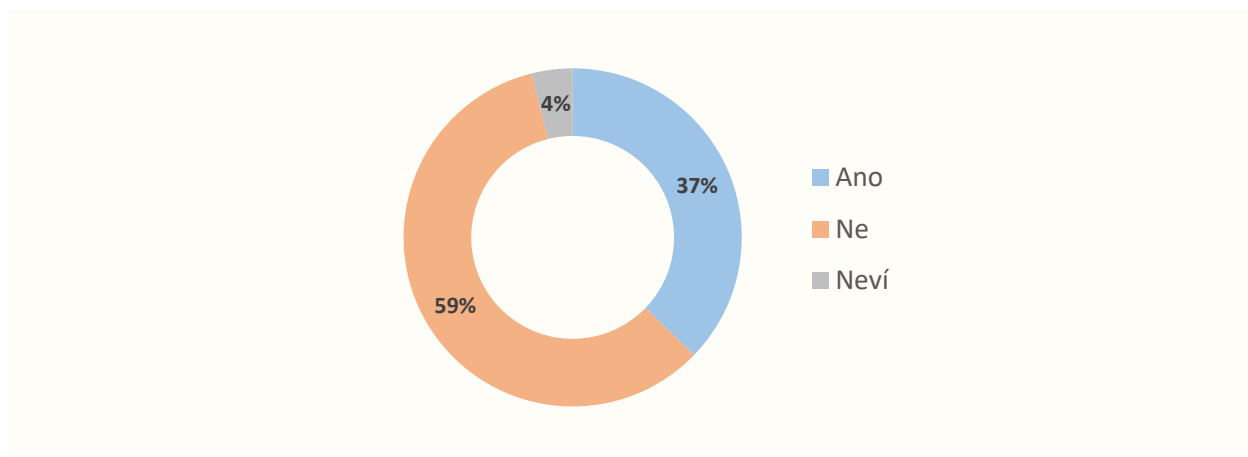
Tazatelé uvedli, že **42 procent respondentů – zástupců zabydlovaných domácností – vypadá či o sobě říká, že je z romské komunity**. To, že k romské menšině patří většina domácnosti respondenta, uvedli tazatelé ve 37 procentech případů.

Graf 7: Vypadá respondent jako (nebo říká o sobě, že je) Rom / Romka?

N=255

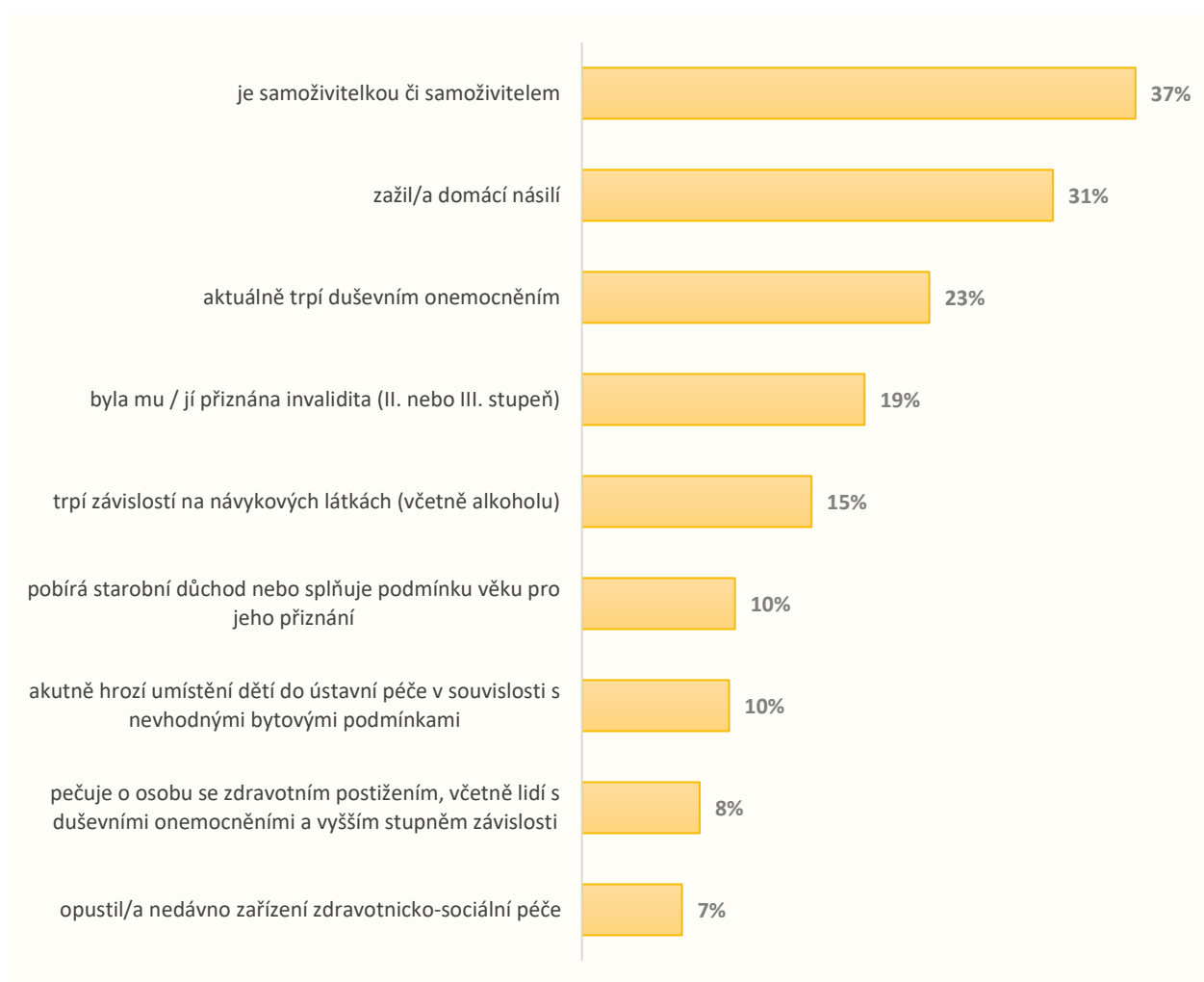
Graf 8: Vypadá většina domácnosti / rodiny jako (nebo říkají o sobě, že jsou) Romové?

N=255

Tazatelé – klíčoví sociální pracovníci zabydlované domácnosti – také v dotazníku uváděli, které **charakteristiky indikující potřebu komplexní podpory** měli respondenti před nastěhováním do sociálního bytu (tazatelé vybírali z ohraničeného seznamu možností odpovědí).⁵ Nejčastěji zastoupenou charakteristikou bylo, že je zástupkyně či zástupce domácnosti *samoživitelkou* či *samoživitelem* – tuto charakteristiku mělo 37 procent zástupců domácností. U 31 procent respondentů zjistili klíčoví sociální pracovníci *zkušenost s domácí násilím*. Téměř čtvrtina zástupců domácností se potýká s *duševním onemocněním*. U více než desetiny respondentů se vyskytovala *invalidita* (19 procent) a *závislost na návykových látkách včetně alkoholu* (15 procent). Další charakteristiky byly zastoupeny 10 procenty a méně. U desetiny podpořených domácností před stěhováním do sociálního bytu akutně *hrozilo umístění dítěte či dětí do ústavní péče* v souvislosti s nevhodnými bytovými podmínkami.

Graf 9: Charakteristiky respondentů indikující potřebu komplexní podpory

N=255 // Respondenti mohli vybrat více možných odpovědí.

⁵ Všechny zabydlované domácnosti v rámci výzvy OPZ na podporu přístupu Housing First by měly splňovat kritérium potřeby komplexní podpory.

Klíčoví sociální pracovníci měli v dotazníku uvést také slovně, na základě jakých charakteristik vyhodnotili, že se v případě domácnosti respondenta jedná o domácnost s potřebou komplexní podpory – tedy vhodnou pro nabídku sociálního bydlení v programu Housing First (Bydlení především).

Tabulka 3: Charakteristiky domácností indikující potřebu komplexní podpory

Nejčastěji sociální pracovníci v odpovědích u podpořených domácností popisovali **nevyhovující podmínky bydlení či nejistotu bydlení**, ale ve většině odpovědí to nebyl jediný faktor, který rozhodl o zařazení domácnosti do programu.

Nejčastěji zmiňovanou doplňující charakteristikou indikující potřebu komplexní podpory byl **špatný zdravotní nebo psychický stav, případně mentální překážky** některého člena domácnosti – tento faktor jmenovali sociální pracovníci zhruba u 40 procent domácností. Ve většině domácností ale byly i různé další rizikové charakteristiky navzájem provázané.

„Klient dlouhodobě na antidepresivech. Zdravotní problémy – operace chlopně.“

„(...) Invalidita – neslyšící (má naslouchátko). Dcera má stejný hendikep.“

„Duální diagnóza, opakovaný pobyt v psychiatrické nemocnici, nestabilní bydlení po propuštění z ochranné léčby (částečně u matky, se kterou měla ale v minulosti konflikt, částečně s partnerem v nebytových prostorách).“

„Osoba v dlouhodobé bytové nouzi. Osoba se sociální fóbií.“

„Klientka byla vybrána z důvodu bourání lokality (...), má zdravotní problémy, psychické problémy.“

„Klient bydlí v nestandardním bydlení s přítelkyní. Oba jsou mentálně opoždění a potřebují intenzivní podporu, která jim pomůže v začleňování do společnosti.“

„Historie duševního onemocnění, v péči Centra duševního zdraví (psychiatr, psychiatrická sestra), poslední necelé 2 měsíce bez přístřeší a bez příjmu, potřeba podpory v různých oblastech. (...) V psychiatrické nemocnici a fakultní nemocnici strávil celkem asi 6 měsíců, poté byl díky medikaci stabilizován, nicméně při vysazení medikace došlo k relapsu (ale ne už hospitalizaci). Pobyt na ulici byl pro klienta velmi rizikovým faktorem.“

„Aktuálně se vyskytuje na noclehárně, nebo na ulici. Pravidelně dochází do šatníku ADRA. Trpí mentální retardací, nicméně je orientovaný a dokáže dle svých možností fungovat. (...) Užívá pravidelně léky, také alkohol.“

„Klientka bydlela 9 let na ubytovně se synem. Na ubytovně se potýkala se šváby, štěnicemi, do pokoje jí zatékalo a plesnivěly zdi. Jejího syna ve škole šikanovali. Syn chodí k psychiatrovi a bere léky na

deprese. To samé i klientka. Na ubytovně byl neustále hluk a jezdila tam policie. Klientka je po operaci ledviny a čeká jí další operace.“

„Klient bez bydlení, dlouhodobá hospitalizace, nemoc – schizofrenie, drogová zkušenost.“

„Klient bydlel v bytě naposledy v roce 2005. Poté vystřídal několik ubytoven a azylových domů. Má také kratší zkušenost s úplným bezdomovectvím (přespával ve sklepě). Klient postrádá běžnou sociální orientaci v úředních záležitostech, zapomíná dohodnuté kroky, plete si termíny, potřebuje podporu, poradenství a doprovod při důležitých jednáních. Nedokáže jasně odpovědět na stručnou otázku.“

„Osoby v nevyhovujících podmínkách (výrazně nepřiměřený počet osob žijících v bytě). Vážné zdravotní problémy, psychické.“

Zhruba u pětiny komentářů bylo mezi charakteristikami, které indikovaly potřebu komplexní podpory, zmíněno **užívání návykových látek či alkoholu**, nebo dopad jejich užívání v minulosti.

„Klientka s potřebou komplexní podpory – závislost na návykových látkách.“

„Drogová minulost – problematická závislost. Po výkonu trestu odnětí svobody.“

„Respondentka velmi často střídá bydlení. Více jak rok bydlí po ubytovnách. Byla v léčebně pro osoby se závislostí na návykových látkách. Její nejmladší dcera je u pěstounů v přechodné péči. Respondentka zažila domácí násilí.“

„Závislost na alkoholu, bydlí střídavě u kamarádky a matky, nemá stabilní bydlení. Dítě nemá zázemí, svůj prostor na hraní, učení.“

„Zkušenost se životem na ulici, střídání bydliště "u známých", zkušenost s užíváním návykových látek, ohrožení dětí výchovnou péčí.“

„Paní během léčby závislosti na alkoholu ztratila bydlení, po léčbě bydlela v tréninkovém bytě 1 rok, poté s dcerou v azylovém domě. Aktuálně chodí na terapie, aby zvládla abstinenci. Je samoživitelka s nízkými příjmy, exekucemi, bez alimentů.“

„Má opatrovníka – město, v minulosti uživatel drog (nyní detox). Zdravotní omezení (mrtvice). Dlouhodobé ubytován na ubytovně, přichází z dětského domova.“

„Dlouhodobý pobyt na ubytovně, epilepsie, motání hlavy při chůzi, jednou hospitalizace, zkušenost s drogami.“

„Matka samoživitelka, cca 1 rok na "ulici", rozešla se partnerem. Po rozchodu odjela (do zahraničí), po návratu nemůže najít bydlení. Bydlí střídavě u přátel a příbuzných. Problémy s užíváním alkoholu a jiných drog. Syn velké výchovné problémy, má poruchu chování.“

„Klient byl rok v psychiatrické léčebně. Po návratu z léčebny žil na ubytovně v nevyhovujících podmínkách. Klient má problémy s alkoholem a pravidelně dochází k psychiatrovi. V minulosti užíval i návykové látky – opiáty, stimulanty, psychofarmaka.“

Zhruba u šestiny respondentů sociální pracovníci jako faktor, který přispěl k rozhodnutí o podpoře a poskytnutí bytu, jmenovali **zkušenost s životem bez střechy, resp. na ulici.**

„Jedná se o osobu bez domova, která trpí demencí. Momentálně přespává na ulici, do sociálního bytu by se stěhovala společně s neteří.“

„Slečna v 16 letech utekla z výchovného ústavu a dva roky byla na útěku, žila na ulici. Do 18 let žila střídavě na ulici, na ubytovně nebo u známých. Nyní si našla první práci, žila u babičky. V dětství žila po azylových domech. Bydlení v bytě nezná, potřebuje podporu ve vedení domácnosti a rozvoji vlastního sebevědomí, v pracovních návycích.“

„Paní žije poslední rok a půl na ulici, nyní několik měsíců přebývá v garáži. Je zdravotně omezená, vidí pouze na jedno oko, špatně se orientuje. Je častou obětí krádeží.“

„V dospělosti bydlel se svojí maminkou v bytě domu s pečovatelskou službou. Po její smrti se musel z bytu vystěhovat, jelikož nesplňoval podmínky. Celý jeho život se o něj starala maminka, po její smrti neměl nikoho, kdo by mu mohl pomoci, na koho by se mohl obrátit. Nikdy neměl uzavřenou nájemní smlouvu na byt. Na ulici se pohybuje od roku 2004 po vystěhování z bytu. V současné době bydlí na azylovém domě. Zhoršení psychického stavu. Vzhledem ke svému věku jdou vidět změny.“

„Přespává v bunkru, zdravotní problémy (řídnutí kostí, nemoci z chladu – bolesti zad a rukou), zkušenosti s návykovými látkami.“

„Celý den je na ulici – v kanálech a pod stromem, po amputaci končetiny, zkušenost s alkoholem.“

„Umřel jí manžel, skončila na ulici. Pak bydlela dlouho na ubytovně. Byl jí odebrán syn do dětského domova.“

„Klient žije na nevyhovující ubytovně. Střídá to s životem na ulici. Společně s přítelkyní. Roky trpí na drogové a alkoholové závislosti. Navštěvuje kontaktní centrum. Nové bydlení a intenzivní podpora sociální práce může pomoci se začlenit do společnosti.“

„Střídavě přespává u známého, jinak se pohybuje po ulici, v parku, na náměstí. Byla i na Azylovém domě, z kterého byla vyhozena kvůli alkoholu. V minulosti bydlela v městském bytě s přítelem, kde přestali platit nájem, stížnosti sousedů (alkohol).“

Zhruba u každého sedmého respondenta sociální pracovníci v komentářích k rozhodování o potřebnosti podpory uvedli **zkušenost zástupce domácnosti s domácím násilím**.

„Paní žije spolu s dcerou v bytě u známých bez nájemní či podnájemní smlouvy, v průchozím pokoji. Paní byla před rozvodem obětí domácího násilí, po odchodu od exmanžela byla na ulici bez dcery, následně našla útočiště v bytě u známých, kde také je domácí násilí, jehož jsou s dcerou nyní svědky.“

„Respondentka dlouhodobě klientkou azylových zařízení (několik v okrese), v minulosti obětí domácího násilí (řešeno i soudím řízením), u dcery stále přetrvávají strachy a obavy v důsledku toho, že byla svědkem domácího násilí dopouštěného na matce.“

„Klientka opakovaně obětí domácího násilí (2 partneři). V současné době žije v nájemním bytě, na který nemá smlouvu, ta psaná na ex-partnera (agresora), který ve věci případného přepsání nespoupracoval. Klientce tak hrozí vystěhování s dětmi na ulici. Dále složitá osobní situace (dluhy, ukončení nechtěného těhotenství, léčba u psychiatra).“

„Respondentka se na základě domácího násilí a neshod rozhodla opustit manžela a rozvést se. Respondentka neměla kde bydlet, proto si podala žádost na azylový dům, kde je již 1 rok. Respondentka má také dlouhodobé zdravotní a psychické potíže. Respondentka dochází do ordinace psychiatra.“

„Manžel klientky dlouhodobě sexuálně zneužíval její dceru z předchozího vztahu. Nyní je kvůli tomuto ve výkonu trestu. Kvůli této situaci byla ve svém okolí, zejména od sousedů, vystavena šikaně a nátlaku, kdy nakonec musela opustit byt a ukončit nájemní smlouvu. Ocitla se tak s dětmi na ulici. Rodina je zhroucená.“

„Klientka žije v České republice bez rodiny (slovenské národnosti), zažila domácí násilí, utekla s dětmi z bytu a od té doby střídala azylová zařízení.“

„Respondentka byla v minulosti fyzicky i psychicky týrána, z toho důvodu potřebuje terapeutickou pomoc. Také byla v minulosti uživatelkou návykových látek. V současném bydlišti měla nájemní smlouvu uzavíranou pouze na 1 kalendářní měsíc a v bytě se objevovala plíseň.“

U desetiny komentářů byla mezi charakteristikami, které indikovaly potřebu komplexní podpory, zmíněna zkušenost s pobytem ve výkonu trestu **nebo pobytem v institucionálním zařízení, např. v dětském domově.**

„Domácnost bude tvořena dvěma muži, osobami bez střechy. Vyloučený zájemce je osobou, která se v bytové nouzi nachází dlouhodobě, přičemž střídá pobyty ve výkonu trestu, v azylových domech, po kamarádech (aktuálně 4 měsíce), na ulici a krátkodobě v nájemních bytech. Kamarád zájemce je také osobou bez střechy se zkušeností s pobytem ve výkonu trestu.“

„Pán je osobou bez bytu, když posledních 10 let žije na místní schválené ubytovně v Jihlavě. Zároveň má zkušenost 5 let s životem "na ulici" a 7 let s pobytem ve výkonu trestu, je dlouhodobým uživatelem návykových látek.“

„Jedná se o osobu závislou na návykových látkách, opakovaně ve výkonu trestu, bez přístřeší, občas ubytovna, azylový dům. Má motivaci bydlet ve své domácnosti, touží obnovit vztah s bývalou družkou a svými dětmi.“

„Žadatelka dlouhodobě klientkou bydlení napříč sociálními službami (v dětství zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, dětský domov, dospělost – domov na půl cesty, ubytovna). Žadatelka velmi nesamostatná s potřebou intenzivní podpory zejména v oblasti péče o domácnost, osobní hygienu, ale i vyřizování vlastních příjmů a řešení dluhů.“

„Žadatelka dlouhodobě v zařízeních pro děti a mládež z důvodu nevhodného rodinného prostředí (opakovaně různá zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, 2x dětský domov, nyní Dětské centrum v Opavě). Jde o svobodnou matku, otec není uveden v rodném listě. Zároveň je také ještě sama studentkou. Bez jakýchkoliv návyků pro samostatný život, již zadlužena.“

„Klient dlouhodobě pobývá na ubytovně pro sociálně slabé občany. Stará se o manželku, která má středně těžkou mentální retardaci. Klient má z dětství zkušenost s pobytem v dětském domově.“

„Klient Je 9 měsíců bez bydlení, v dětství byl v dětském domově i se svými sourozenci, byl také ve výkonu trestu. Má družku a dvě děti, kteří momentálně pobývají v domově na půli cesty. Chtěl by mít kompletní rodinu a vést rodinný život.“

Téměř u desetiny komentářů k potřebnosti intenzivní sociální či terapeutické podpory byly zmíněny **hrozba odebrání dětí či snaha přispět ke zlepšení vazby k dětem žijícím mimo rodinu.**

„Respondentka je matka samoživitelka, která má 5 nezletilých dětí. Děti jí byly z důvodu ztráty bydliště odebrány a umístěny na přechodnou dobu do ústavní péče. Respondentka neměla nikdy vlastní dlouhodobé bydliště s trvalým pobytem, celý život tráví s dětmi ve velkokapacitních ubytovacích zařízeních a v azylových zařízeních. Je to její první příležitost k nalezení vlastního domova pro sebe a děti.“

„Klientka je akutně ohrožena bezdomovectvím a odebráním dětí do náhradní rodinné péče. Bydlela u soukromníka v sociálně vyloučené lokalitě, kde jí nebyla prodloužena nájemní smlouva. Rozvedla se pro dlouhodobé domácí násilí, prodělala infarkt myokardu.“

„Klientka je ohrožená přímým bezdomovectvím, má v péči osmiletého syna, kvůli ztrátě bydlení hrozí odebrání dítěte a jeho umístění do ústavní péče, tedy hrozí rozpad rodiny. Klientka je navíc ztrátou bydlení ohrožená ztrátou zaměstnání, tudíž by byla bez jakýchkoliv příjmů.“

„Osmičlenná dvougenerační rodina žije již 3 roky jako osoby bez bytu na ubytovně v Jihlavě. V posledních 5 letech střídala rodina pobyty po příbuzných (kdy docházelo k rozdělení rodiny) a na ubytovně nebo krátkodobě v soukromých nájemních bytech. Opakované dělení rodiny a problémové chování chlapců vyústilo v umístění dvou z dětí do zařízení pro výkon ústavní výchovy. Rodina usiluje o návrat dětí zpět do své péče.“

„Klientka bydlí v pronajatém bytě bez nájemní smlouvy, tento byt je odpojen od elektrické energie. Klientka se intenzivně snaží najít nové bydlení, avšak nemá finanční prostředky na úhradu počátečních nákladů. Klientka se bojí, že byt nesežene, skončí na ulici a nejmladší dcera půjde do ústavu.“

„Žadatelka dlouhodobě klientkou azylových zařízení (dům na půli cesty, azylová zařízení pro matky s dětmi). Důvodem ztráty bydlení bylo násilí v rodině, kdy partner a otec dětí byl odsouzen za týrání svěřené osoby (prostřední dítě), nastoupil do výkonu trestu a žadatelka ztratila střechu nad hlavou. Žadatelka dlouhodobě pod dohledem OSPOD, prostřední dítě nějakou dobu v pěstounské péči na přechodnou dobu.“

„Klientka dlouhodobě obětí domácího násilí, užívala také dlouhodobě návykové látky, dle slov od nástupu do azylového zařízení drogy neužívá, pravidelně navštěvuje centrum pro drogově závislé. Je dlouhodobě bez rodinného zázemí a standardního bydlení (za poslední 3 roky ubytovny a azylová zařízení). Dvě děti má aktuálně umístěné v zařízení ústavní péče.“

V menším počtu se v komentářích mezi charakteristikami, které indikovaly potřebu komplexní podpory domácnosti respondenta, objevovaly **chudoba, péče o blízkou osobu, seniorní věk, ale také diskriminace na trhu s bydlením.**

„Paní bydlí spolu s vnučkou, kterou má v pěstounské péči, na koleji/ubytovně pro studenty. Před tím bydlela dva týdny u známých, před tím v městském bytě v tzv. experimentu bez nájemní smlouvy. Vzhledem k etnicitě nesehnala byt několik posledních let, kdy vychovává vnučku.“

„Dcera, od které byl byt, zemřela na rakovinu, vnuci svěřeni do pěstounské péče. Vnučka těžce postižená potřebuje stabilní zázemí.“

„Respondent bydlí již 8 let na ubytovnách, kde užívá toaletu, kuchyň a koupelnu s dalšími ubytovanými lidmi. Na ubytovně s ním žije nezletilá vnučka, kterou má v pěstounské péči.“

„Klientka je osoba v seniorském věku, která v posledních 15 letech bydlela pouze na různých ubytovnách či v azylovém domě pro ženy. Přiznává sníženou sociální gramotnost, neorientuje se v úředních záležitostech.“

„Klient ohrožen ztrátou bydlení. V bytě žije bez nájemní smlouvy, majitel bytu zemřel. Klient se má do konce srpna 2021 vystěhovat. Vzhledem k vysokému věku klienta by byla ztráta bydlení a život na ulici velmi ohrožující.“

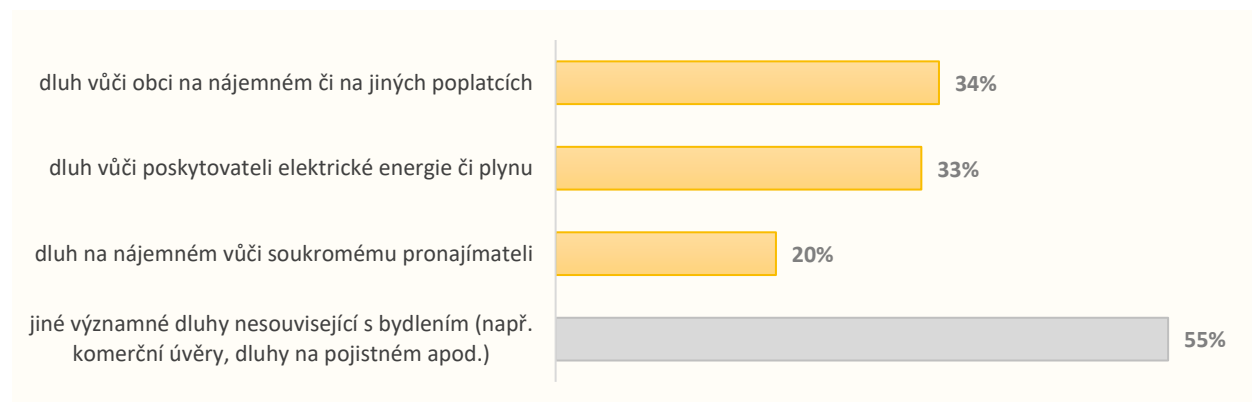
„Vícečlenná domácnost bydlící v malém bytě (jedna místnost), bydlení bez právního důvodu v nejistých podmínkách, diskriminace z důvodu etnicity a velikosti rodiny.“

„Klientka bydlící u rodiny tzv. na černo. Majitel bytu hrozí rodině vystěhováním a partner romského etnika těžko najde bydlení.“

„Rodina žije společně s dětmi několik let na ubytovně. U této rodiny je vysoká potřeba zabydlení do nájemního bytu, jelikož sama nemá šanci sehnat si nájemní bydlení z důvodu zdravotního postižení u dětí, vysoké zadluženosti, finanční negramotnosti i vysokému věkovému rozdílu manželů.“

Většina domácností (74 procent) před nastěhováním do sociálního bytu řešila **alespoň jeden druh významného dluhu**. Více než polovina z nich měla nějaký větší *dluh nesouvisející s bydlením* (např. komerční úvěr, dluh na pojistném apod.) Co se týče dluhů spojených s bydlením, zhruba třetina domácností evidovala *dluh vůči obci na nájemném či na jiných poplatcích*, stejný podíl domácností měl *dluh vůči poskytovateli elektrické energie či plynu*. Pětina domácností pak měla *dluh na nájemném vůči soukromému pronajímateli*.⁶ **Ani jeden z dluhů neměla čtvrtina respondentů**, nějaký z dluhů měly zbylé tři čtvrtiny. Dva a více z vyjmenovaných typů dluhů mělo 42 procent domácností.

Graf 10: Dluhy domácností před nastěhováním do sociálního bytu

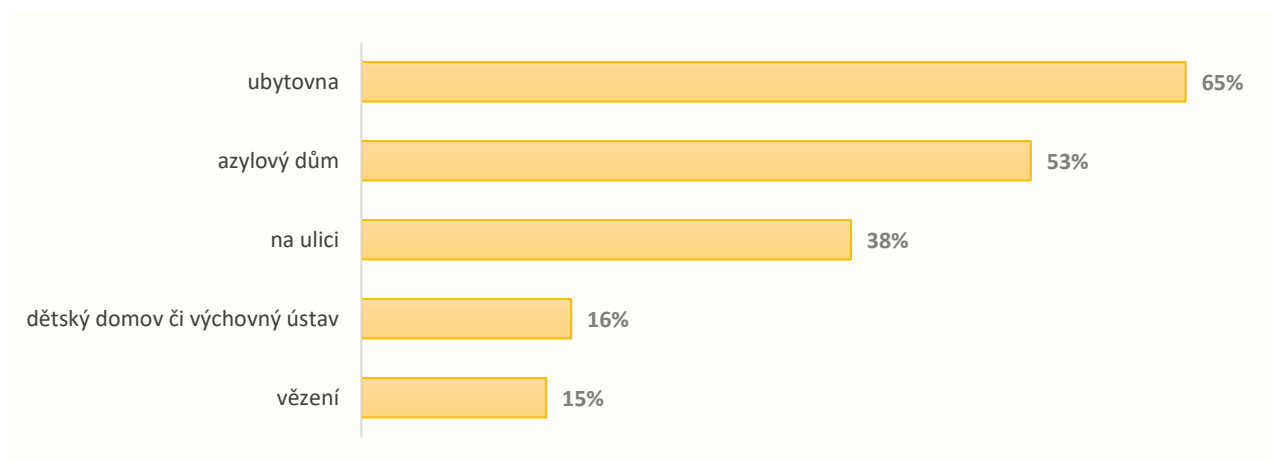
N=255

⁶ Existence dluhů souvisejících s bydlením by v rámci přístupu Housing First neměla domácnost diskvalifikovat od podpory sociálním bydlením.

3.2 Zkušenost s bytovou nouzí

Zástupci zabydlovaných domácností odpovídali na to, s jakými **typy nevyhovujícího bydlení a institucionálních zařízení měli za svůj život zkušenost**. Nejčastěji pobývali alespoň nějaký čas v *ubytovně* (65 procent respondentů) nebo v *azylovém domě* (53 procent). Přímou *na ulici* pak nějaký čas žilo 38 procent zástupců zabydlovaných domácností. Pobyt v *dětském domově či výchovném ústavu* zažilo 16 procent respondentů, pobyt ve *vězení* 15 procent. Mezi jinými zařízeními ústavní péče, se kterými měli v životě respondenti zkušenost, se v hojnější míře objevovala psychiatrická nemocnice.

Graf 11: Zkušenost s nevyhovujícím bydlením, institucionálním zařízením či vězením

N=255 // Respondenti mohli vybrat také odpovědi „Nevím“ či „Odmít/a“, tuto možnost využilo u jednotlivých variant odpovědí 3–4 procenta respondentů.

Respondenti, kteří strávili nějakou část svého života v *ubytovně*, v ní v průměru žili 3,7 let. Zástupci zabydlovaných domácností se zkušeností s pobytem v *azylovém domě* tam v průměru strávili 2,6 let. Respondenti se zkušeností s životem *na ulici* na ní v průměru žili 3,1 let. Průměrná doba v *dětském domově či výchovném ústavě* byla 6,4 let, ve *vězení* 4,9 let – u osob, které v těchto zařízeních strávili alespoň část života.

Tabulka 4: Počet let strávených v nevyhovujícím bydlení, institucionálním zařízení či vězení⁷

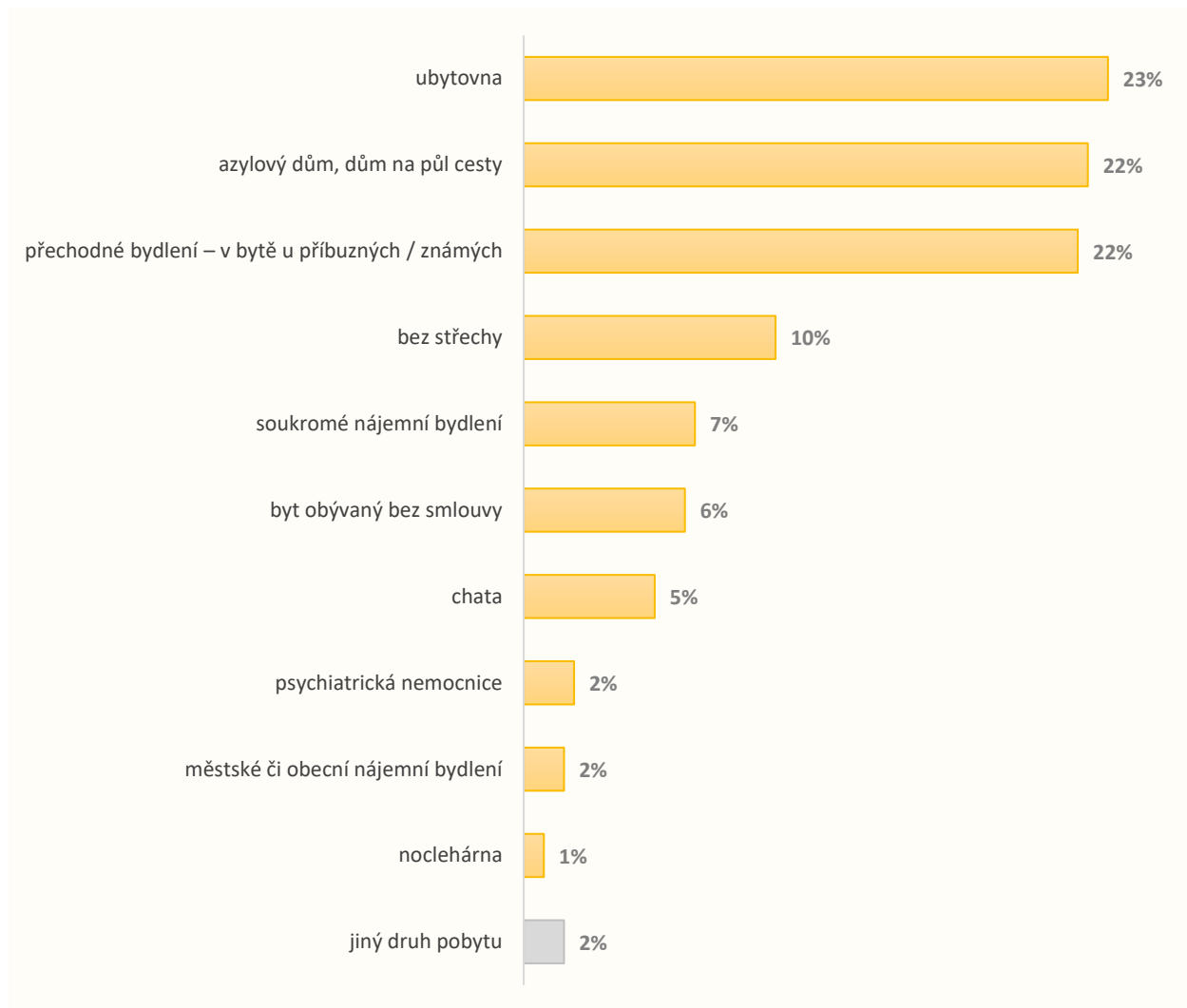
ubytovna (N=165)	3,7 let
azylový dům (N=131)	2,6 let
na ulici (N=98)	3,1 let
dětský domov či výchovný ústav (N=42)	6,4 let
vězení (N=37)	4,9 let

⁷ Doba strávená v jednotlivých typech nevyhovujícího bydlení a institucionálních zařízení se v dotazníku vyplňovala v letech. Objevily se tak i odpovědi „0“, které byly do průměrů započítány.

3.3 Bydlení před nastěhováním do sociálního bytu

Těsně před stěhováním do sociálního bytu nejčastěji podpořené osoby bydlely na *ubytovně* (23 procent), v *azylovém domě* či *domě na půl cesty*, nebo *přechodně v bytě u příbuzných nebo známých* (shodně 22 procent). Z *ulice* se stěhovala desetina respondentů. Zastoupení ostatních druhů bydlení nepřesáhlo 10 procent. Mezi jinými druhy pobytu se objevily například chlév, fara, sklepní prostory domu nebo garáž. Na posledním místě pobytu před stěhováním respondenti žili v průměru dva a čtvrt roku.

Graf 12: Druh bydlení před nastěhováním do sociálního bytu

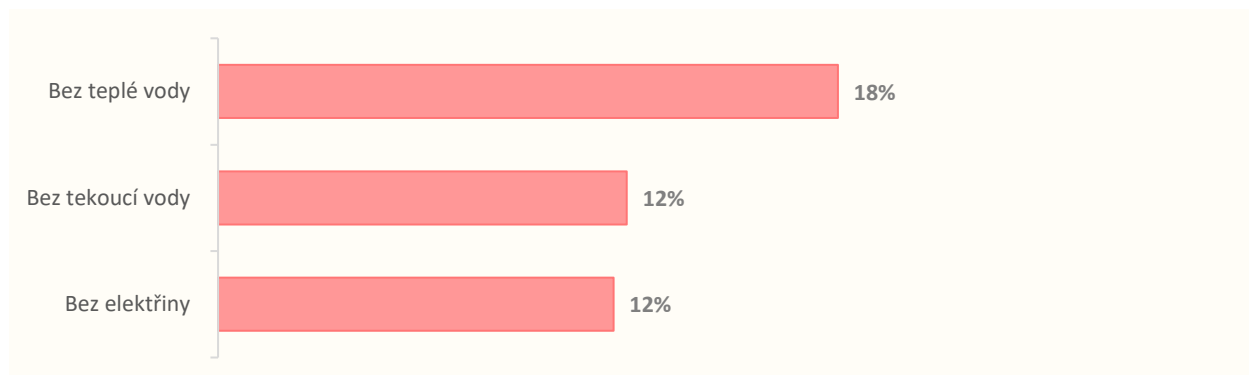

N=255

Před stěhováním do sociálního bytu měly domácnosti k bydlení **k dispozici v průměru 27 m²**, **prostřední (mediánová) hodnota byla 20 m²**.⁸

U části domácností v bydlení předcházejícím nastěhování do sociálního bytu **chybělo základní příslušenství** – *bez teplé vody* žilo 18 procent domácností, zcela *bez tekoucí vody* 12 procent a stejný podíl domácností žil *bez elektřiny*.

Graf 13: Chybějící základní příslušenství bydlení před nastěhováním do sociálního bytu

N=255 // Respondenti mohli vybrat také odpovědi „Nevím“ či „Odmít/a“, tuto možnost využilo u jednotlivých variant odpovědí 0–1 procent respondentů.

Zcela *bez toalety* před stěhováním do sociálního bytu žilo 11 procent domácností, 45 procent ji sdílelo s jinými domácnostmi. *Koupeľnu* či *sprchu* nemělo vůbec k dispozici 13 procent domácností, sdílelo je 47 procent. *Kuchyň* či *kuchyňský kout* s dřezem nemohlo využívat 16 procent domácností, 43 procent je sdílelo.

Graf 14: Přístup k základnímu příslušenství před nastěhováním do sociálního bytu

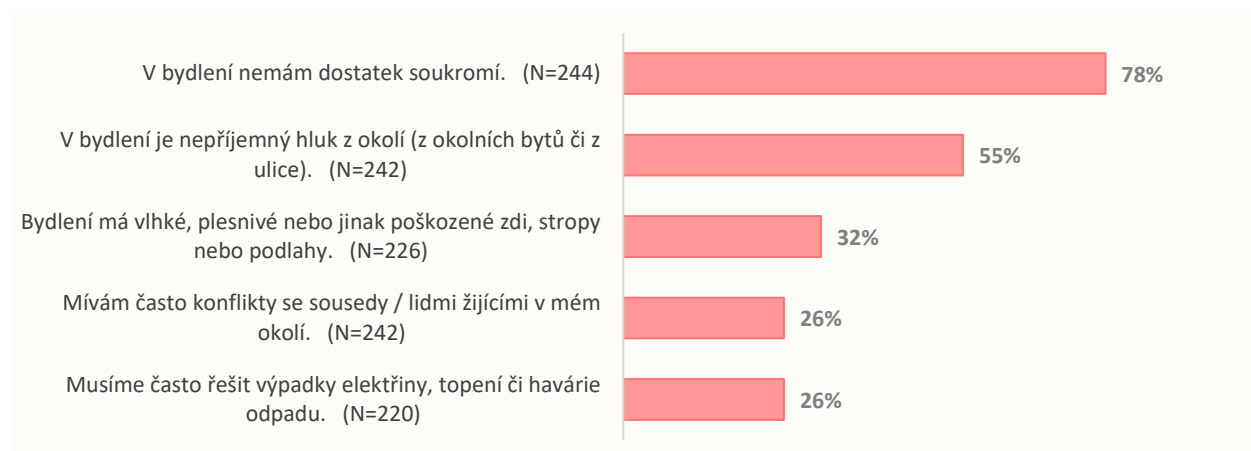

N=255 // Respondenti mohli vybrat také odpovědi „Nevím“ či „Odmít/a“, tuto možnost využilo u jednotlivých variant odpovědí 0–1 procent respondentů.

⁸ Tuto informaci dokázala odhadnout jen část respondentů, výsledky jsou spočítány z 156 odpovědí.

Dotazník také mapoval, jaké **negativní aspekty** respondenti vnímali **v souvislosti s jejich bydlením**, které předcházelo nastěhování do poskytnutého sociálního bytu. Nejčastěji v předchozím bydlení pociťovali **nedostatek soukromí** (78 procent respondentů). Více než polovina respondentů vnímala **nepříjemný hluk z okolních bytů či z ulice**. Méně respondentů uvedlo další negativní aspekty – **vlhké, plesnivé či poškozené zdi, stropy a podlahy** (32 procent), **konflikty se sousedy** (26 procent). Časté **výpadky elektřiny, topení či havárie odpadu** řešilo v předchozím bydlení 26 procent respondentů.

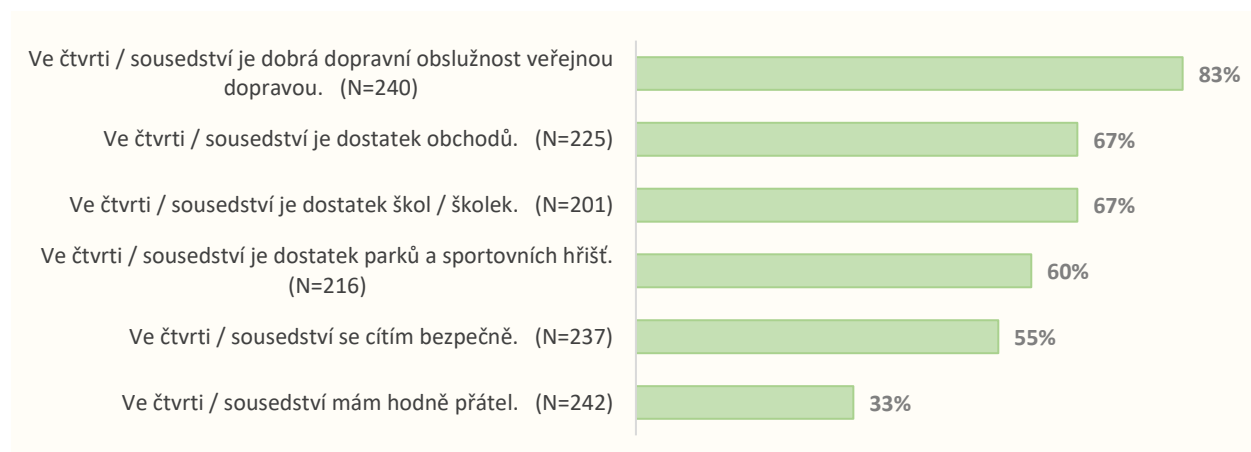
Graf 15: Negativní aspekty bydlení před nastěhováním do sociálního bytu

Respondenti mohli vybrat také odpovědi „Nevím“, „Odmítl/a“ či „Není relevantní“, výsledné podíly u jednotlivých tvrzení jsou očištěné a liší se počet zahrnutých respondentů.

Respondenti zastupující podpořené domácnosti hodnotili také **občanskou vybavenost** předchozího bydlení. Dobrou **dopravní obslužnost veřejnou dopravou** vnímalo 83 procent respondentů, shodně dvě třetiny respondentů vnímaly **dostatek obchodů a dostatek škol a školek** v okolí bydlení, **dostatek parků a sportovních hřišť** uvedlo 60 procent. Bezpečně se ve čtvrti dřívějšího bydlení cítilo lehce přes polovinu respondentů (55 procent), hodně přátel v okolí předcházejícího bydlení měla dle svého pohledu třetina respondentů.

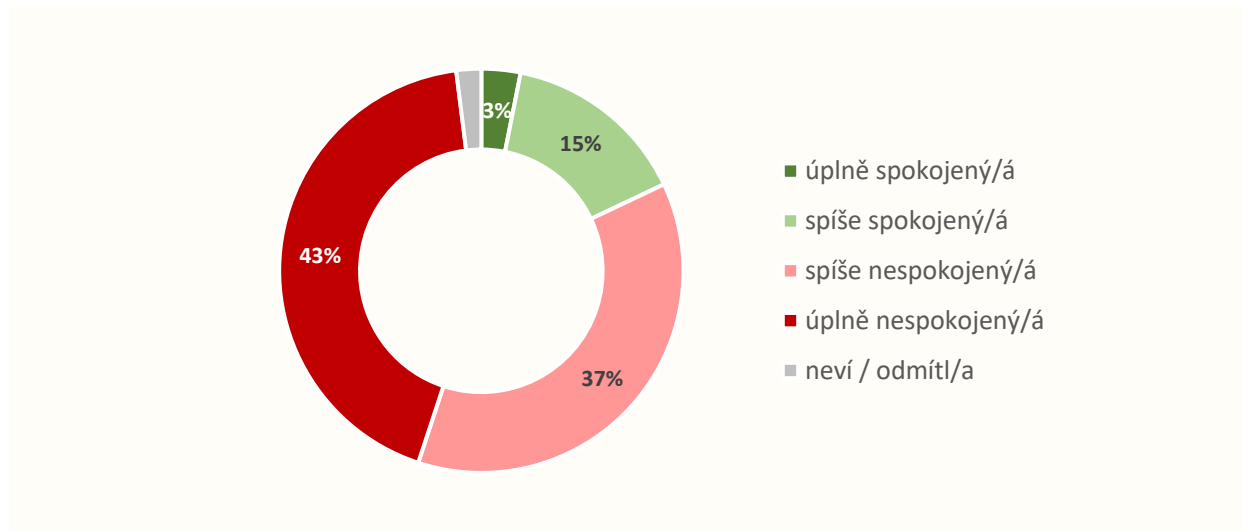
Graf 16: Občanská vybavenost a pozitivní aspekty bydlení před nastěhováním do sociálního bytu

Respondenti mohli vybrat také odpovědi „Nevím“, „Odmítl/a“ či „Není relevantní“, výsledné podíly u jednotlivých tvrzení jsou očištěné a liší se počet zahrnutých respondentů.

S **bydlením před přestěhováním** do sociálního bytu bylo *spokojeno* 18 procent zástupců podpořených domácností (3 procenta úplně; 15 procent spíše). *Nespokojeno* s bydlením bylo 80 procent respondentů (37 procent spíše, 43 procent úplně).

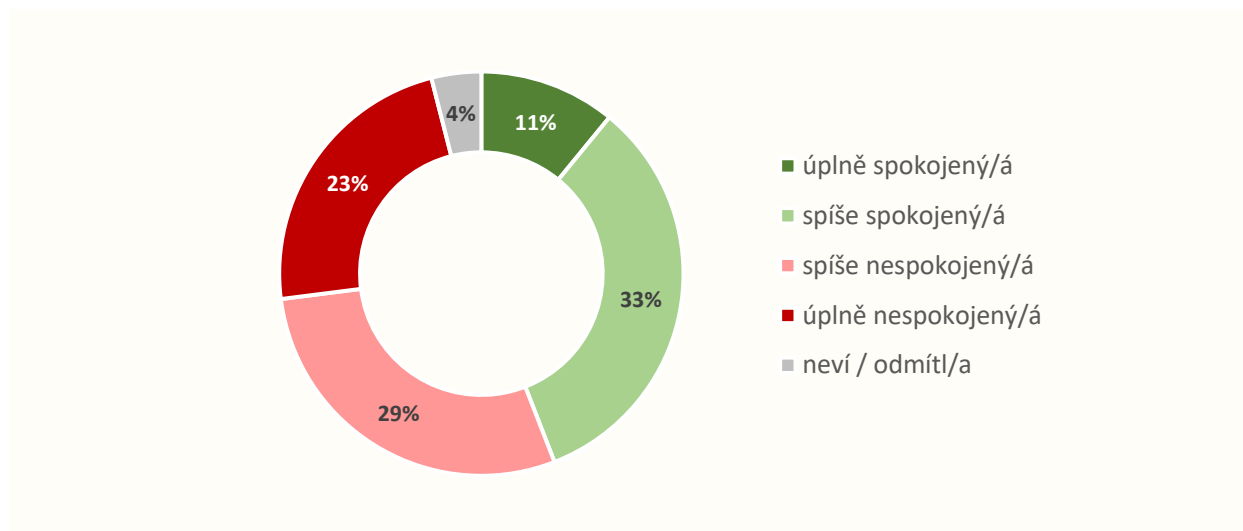
Graf 17: Spokojenost se situací s bydlením před nastěhováním do sociálního bytu

N=255

Se **čtvrtí / sousedstvím předchozího bydlení** bylo *spokojeno* 44 procent respondentů, tedy výrazně více než se samotným bydlením (11 procent úplně; 33 procent spíše). *Nespokojeno* se čtvrtí / sousedstvím bylo 52 procent zástupců podpořených domácností (29 procent spíše; 23 procent úplně).

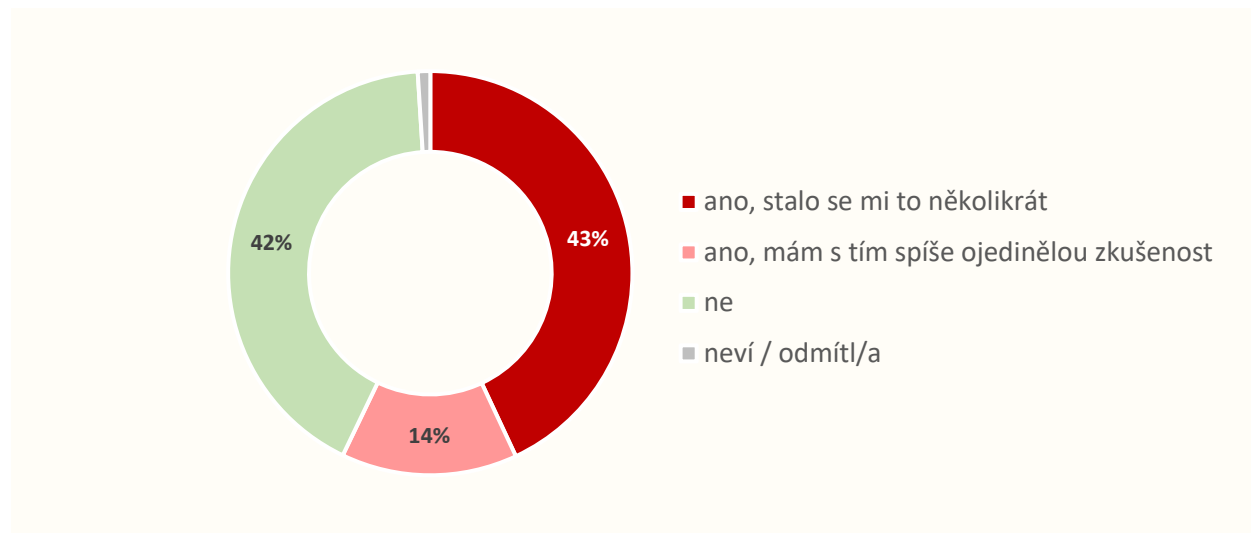
Graf 18: Spokojenost se čtvrtí/sousedstvím bydlení před nastěhováním do sociálního bytu

N=255

Osobní zkušenost s **diskriminací na trhu s bydlením** (v otázce bylo doplněno, že myšleny jsou situace, kdy respondentům někdo nechtěl pronajmout byt kvůli příslušnosti k etnické skupině, na základě příjmení nebo např. kvůli dětem) mělo přes polovinu zástupců podpořených domácností, 43 procentům se taková situace stala několikrát, 14 procent s tím mělo spíše ojedinělou zkušenost. S diskriminací se podle svých slov nesetkalo 42 procent respondentů.

Graf 19: Osobní zkušenost s diskriminací na trhu s bydlením

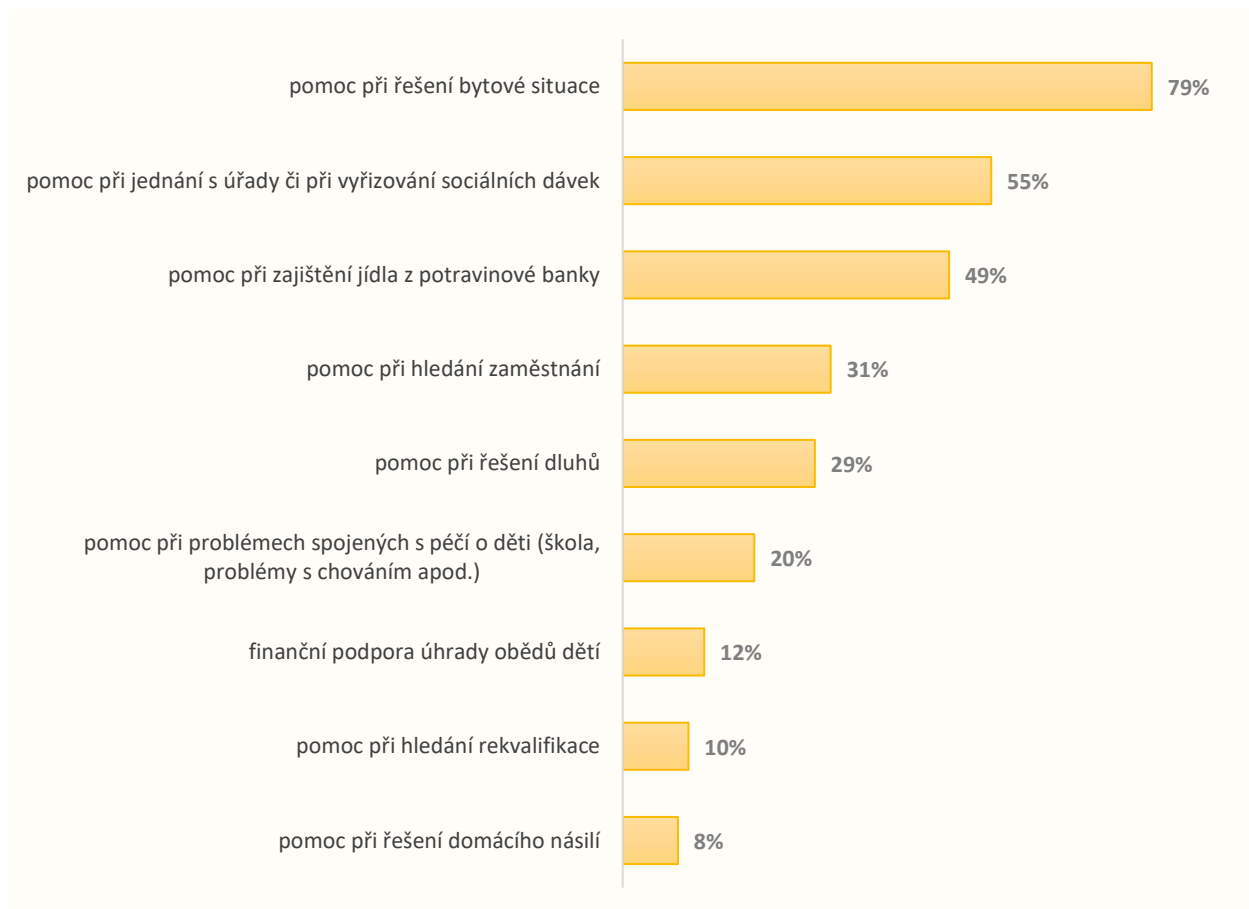

N=255

3.4 Využívání podpůrných služeb

Z hlediska **podpůrných služeb** respondenti v době 6 měsíců před přestěhováním do sociálního bytu nejčastěji využívali či využili *pomoc při řešení bytové situace* (79 procent). Přes polovinu zástupců podpořených domácností uvedlo využití *pomoci při jednání s úřady či při vyřizování sociálních dávek*, téměř polovina pak *pomoc při zajištění jídla z potravinové banky*. Kolem 30 procent respondentů využilo *pomoc při hledání zaměstnání* (31 procent), placenou práci neměly před nastěhováním do sociálního bytu tři čtvrtiny zástupců domácností (viz graf 25). *Pomoc při řešení dluhů* využilo 29 procent respondentů, alespoň jeden významnější komerční dluh nebo dluh na bydlení přitom dle posouzení sociálních pracovníků mělo významně více domácností – 74 procent. *Pomoc při problémech spojených s péčí o děti* využila pětina respondentů. *Pomoc při řešení domácího násilí* využilo v 6 měsících před nastěhováním 8 procent respondentů, zkušenost s domácím násilím jako rizikovou charakteristiku indikující potřebu komplexní podpory vyhodnotili sociální pracovníci u 31 procent respondentů (viz graf 9).

Graf 20: Využívání podpůrných služeb

N=255 // Respondenti mohli vybrat více možných odpovědí. // Respondenti mohli vybrat také odpovědi „Nevím“ či „Odmítl/a“, tuto možnost využilo u jednotlivých variant odpovědí 1–4 procenta respondentů.

Z hlediska **čerpání zdravotnických služeb** 31 procent respondentů v době 12 měsíců před přestěhováním do sociálního bytu alespoň jednou využilo *ošetření na pohotovosti*, průměrný počet ošetření za rok za všechny respondenty vychází na 0,7. *Odvoz sanitkou* za tuto dobu využilo alespoň jednou 27 procent respondentů, průměr odvozů za celou skupinu vychází na 0,6. Alespoň jeden den *v nemocnici, na psychiatrii, na záchytce či jiném zdravotním zařízení* strávilo za dobu 12 měsíců před stěhováním 26 procent respondentů, průměrný počet dnů ve zdravotnických zařízeních za všechny respondenty dosáhl 10,2. Dva respondenti v nich před stěhováním strávili celý rok.

Tabulka 5: Průměrné počty využití vybraných zdravotnických služeb za 12 měsíců před nastěhováním do sociálního bytu

počet ošetření na pohotovosti (N=245)	0,7
počet odvozů sanitkou (N=244)	0,6
počet dní strávených v nemocnici, na psychiatrii, záchytce či jiném zdravotním zařízení (N=243)	10,2

Respondenti mohli vybrat také odpovědi „Nevím“, „Odmítl/a“, liší se počet zahrnutých odpovědí.

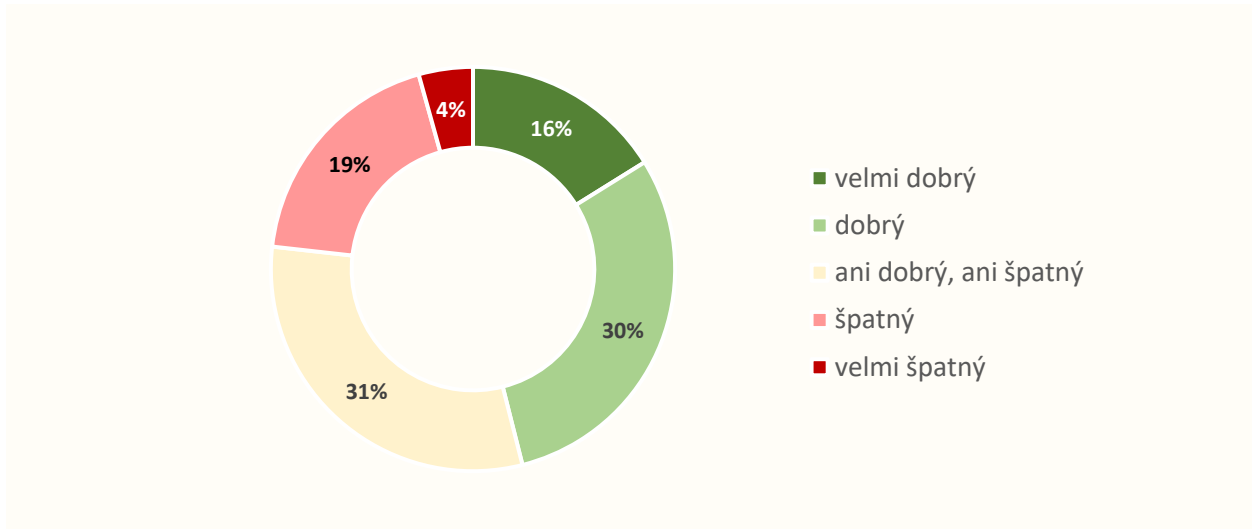
Průměrný **počet kontaktů s policií**⁹ za dobu 12 měsíců před nastěhováním do sociálního bytu dosáhl u respondentů 1,3. Ani jednou nebylo v kontaktu s policií 61 procent respondentů, jedna osoba uvedla 60 takových kontaktů za rok.

⁹ Otázka v dotazníku byla formulována takto: „Kolikrát jste byl/a za posledních 12 měsíců v kontaktu s policií (státní či městskou), protože jste byl/a svědkem, obětí nebo údajným pachatelem trestného činu či přestupku, nebo protože Vám policie řekla, že musíte odejít z místa, kde jste byl/a?“

3.5 Zdravotní stav

Jako *velmi dobrý* svůj **zdravotní stav** před nastěhováním do sociálního bytu hodnotilo 16 procent zástupců podpořených domácností, jako *dobrá* 30 procent. Jako *ani dobrý, ani špatný* ho vnímalo 31 procent respondentů. Za *špatný* ho považovalo 19 procent respondentů, za *velmi špatný* 4 procenta.

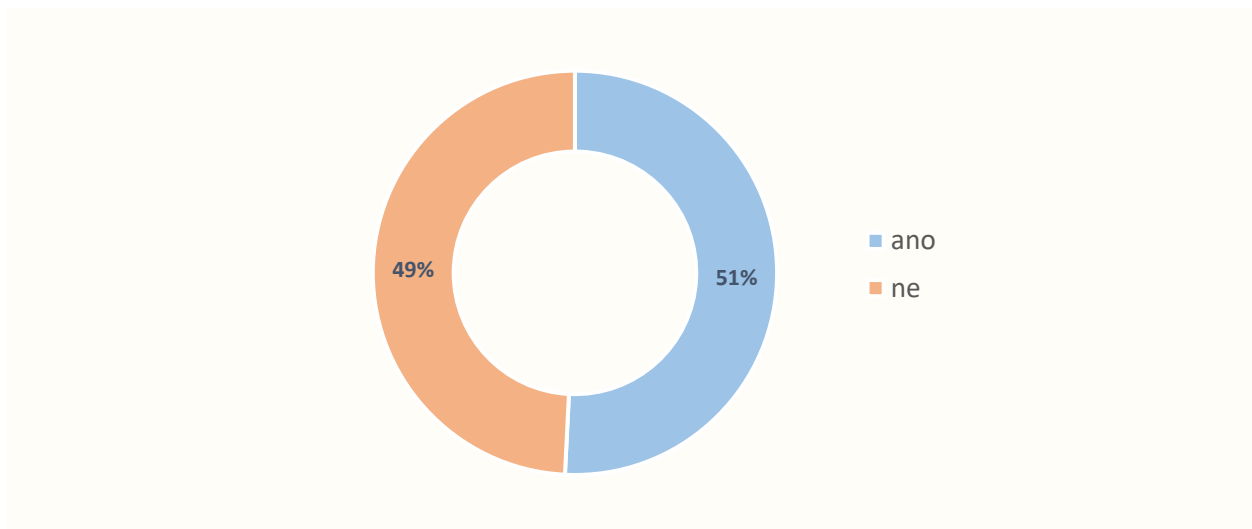
Graf 21: Celkový zdravotní stav před nastěhováním do sociálního bytu

N=255 // Respondenti mohli vybrat také odpovědi „Nevím“ či „Odmít/a“, tuto možnost využilo méně než 1 procent respondentů.

Nějakou **dlouhodobou nemocí** před nastěhováním do sociálního bytu trpěla zhruba polovina respondentů, velká většina z nich s ní byla v péči lékaře. Bez medicínského dohledu bylo 16 procent respondentů s dlouhodobou nemocí.

Graf 22: Výskyt dlouhodobé nemoci

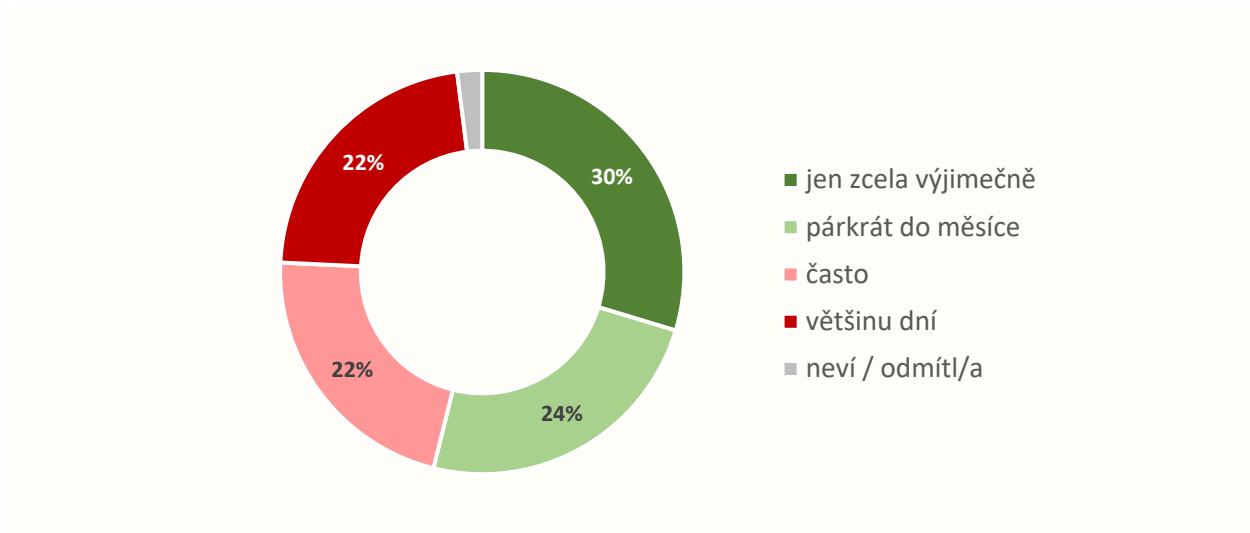

N=255 // Respondenti mohli vybrat také odpovědi „Nevím“ či „Odmít/a“, tuto možnost využilo méně než 1 procent respondentů.

Respondentům byly položeny také otázky z **Kesslerovy škály psychosociální tísně** (index K6). V pásmu *vysoké úrovně stresu* ($K6 \geq 13$), která odpovídá míře stresu při vážném duševním onemocnění, bylo před stěhováním 42 procent respondentů. Průměrný počet bodů na škále 0 až 24, kdy s počtem bodů roste míra vnímaného stresu a riziko rozvoje deprese či úzkostné poruchy, dosáhl u respondentů 11,6.

Mírně nadpoloviční většina respondentů neměla zásadnější **problémy se spánkem** – konkrétně 30 procent se *jen zcela výjimečně* nemohlo v předchozím bydlení vyspat tolik, kolik by potřebovalo, čtvrtina jen *párkrát do měsíce*. Vedle toho se pravidelně nemohlo dostatečně vyspat 44 procent respondentů, *často* 22 procent a stejný podíl – 22 procent – *většinu dní*.

Graf 23: Nemožnost se vyspat tolik, kolik by respondenti potřebovali

N=255

Respondenti měli upřesnit v otevřené otázce, co bývá nejčastěji důvodem, že se nemůžou vyspat tolik, kolik by potřebovali.

Tabulka 6: Důvody nedostatečného spánku

Nejčastěji respondenti jako důvod nedostatečného spánku uváděli **nervozitu, nějaký druh nejistoty nebo stres**. Tyto faktory se objevily zhruba ve dvou pětinach odpovědí. Často bylo v odpovědích uváděno více důvodů nedostatečného spánku.

„Nemám bydlení, bojím se, že manžel přijde o práci, že přijdeme o bydlení.“

„Starosti s placením nájmu, že nás majitel vystěhuje. Nejistota práce. Zdravotní stav se mi zhoršil, mám omezenou možnost pracovat, cítím strach a nejistotu. Pečuji o mě dcery, bez jejich pomoci to nezvládám.“

„Deprese z prostředí, ve kterém s dcerami žiji.“

„Kvůli problémům, hledám řešení pro svou rodinu, abychom byli spolu a nezůstal jsem na ulici a byl se svou rodinou.“

„Bojím se o miminko, spím v různých postelích, ruší mne přátelé, když u nich přespávám, nemám stálé místo ke spaní.“

„Špatně usínám, mám starosti s klukama. V posledním bytě je sousedka obvinila z krádeže, mají problémy ve škole. Mám obavu i o bydlení, nechci už na ubytovnu, mám starosti.“

„Byl jsem ve vězení, před propuštěním jsem nevěděl kam půjdu.“

Zhruba ve třetině odpovědí byl mezi důvody nedostatečného spánku zmíněný **hluk**.

„U sousedů hrála nahlas hudba, hádky, rvačky, celkově hluk na ubytovně.“

„Přeplněná domácnost, nemáme kde spát, spíme na zemi, je zde hluk, hodně lidí.“

„Kvůli hluku z ulice a hlučným nájemníkům, kteří často pijí alkohol a jsou agresivní.“

„Kvůli hluku na chodbě, děti pobíhají a křičí. Můj pokoj je naproti společné kuchyni, když jsem potřebovala spát po noční směně, v kuchyni se zrovna vařilo a byl tam hluk.“

„Velký hluk na ubytovně a místě, kde přespávám někdy u přátel – hodně romských rodin, feťáků, bydlim v ghettu, kde všichni křičí a dělají nepořádek.“

Zhruba u šestiny odpovědí se mezi důvody nedostatku spánku objevila **starost či péče o děti**.

„Mám malé dítě, v noci k němu několikrát vstávám.“

„Důvodem je nespání dětí, časté vstávání k dětem, dupání sousedů nad námi, hluk v okolí.“

Přibližně každá osmá odpověď mezi důvody nedostatečného spánku zařadila i **nevhodné podmínky či prostředí pro spánek**.

„V bytě o 30 m² žijeme celkem 4 lidi. Rodiče, dcera a já. Nyní jsem těhotná a máme pouze dvě postele (válendy). Jsem neustále v depresi.“

„Mám problém s penězi, každou noc spíme u někoho jiného, někdy spíme i na podlaze, u kámošky na chodbě, mám starosti.“

„Počasí, hlad, stres.“

„Přespávám v garáži bez topení, špatná postel, hluk z okolí.“

„Hluk z okolí, nepohodlná postel, hmyz.“

„Přespávám v parku na lavičce pod mostem, na zastávce MHD apod.“

Několik respondentů mezi důvody nedostatečného spánku zmínilo **zdravotní problémy, nedostatek soukromí nebo strach o své bezpečí.**

„Mám astma, dusí mě záchvaty kašle.“

„Společný pokoj, ztráta soukromí.“

„Málo soukromí, nemám postel.“

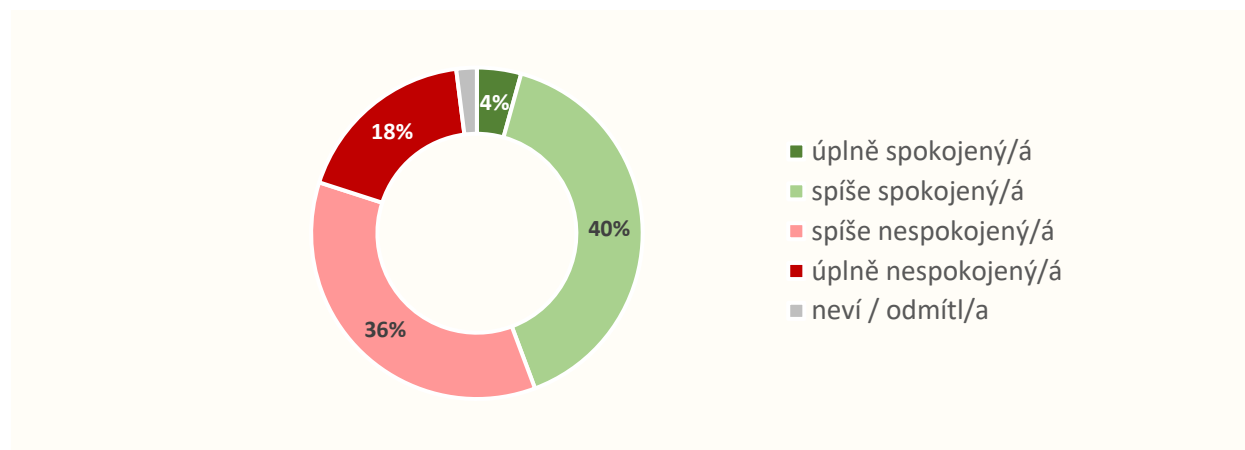
„Nemám zámek na dveřích.“

„Přepadení lidí s drogovou závislostí, kteří mi kradou a rabusí věci.“

„Nevyhovující bytové podmínky, necítím se v bezpečí.“

Při hodnocení celkové **spokojenosti se životem**¹⁰ byly *úplně spokojeny* 4 procenta zástupců podpořených domácností, *spíše spokojeno* bylo 40 procent. *Spíše nespokojeno* bylo se životem 36 procent respondentů a *úplně nespokojeno* 18 procent.

Graf 24: Celková spokojenost se životem

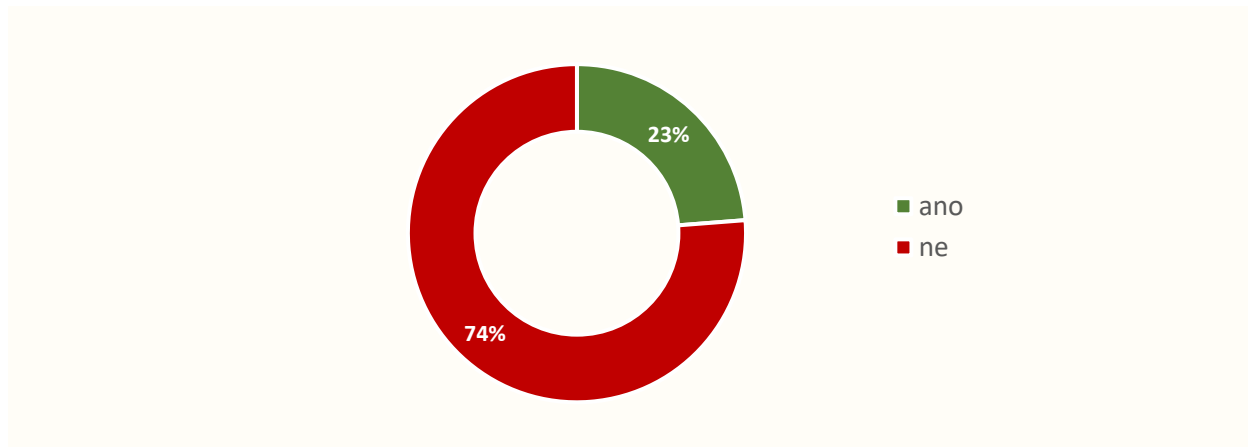
N=255

¹⁰ Otázka v dotazníku zněla: „Když vezmeme v úvahu všechny okolnosti, jak jste v současnosti celkově spokojen/a se svým životem?“

3.6 Zaměstnání a finance

Placenou práci (míněno hlavní i vedlejší pracovní poměr, dohodu o provedení práce, dohodu o pracovní činnosti i brigády nebo placené práce bez smlouvy) mělo před stěhováním do sociálního bytu 23 procent zástupců zabydlovaných domácností.

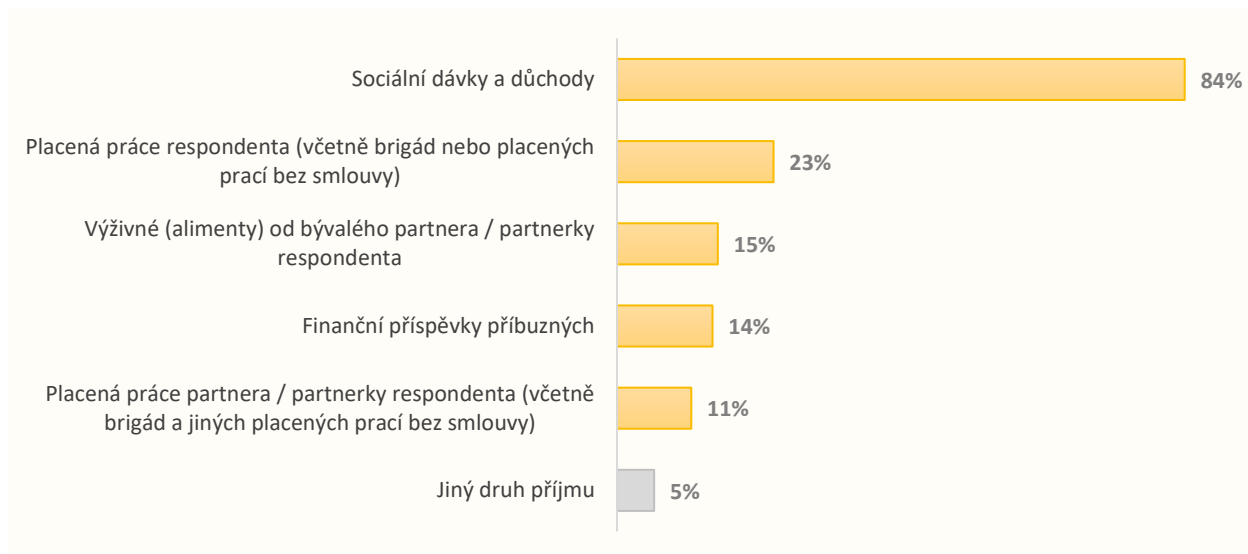
Graf 25: Placená práce

N=255 // Respondenti mohli vybrat také odpovědi „Nevím“ či „Odmít/a“, tuto možnost využilo méně než 1 procent respondentů.

Mezi **zdroji příjmu domácností** před stěhováním do sociálního bytu se nejčastěji vyskytovaly *sociální dávky a důchody*, využívalo je 84 procent podpořených domácností. *Placená práce* respondenta byla jedním ze zdrojů příjmu u čtvrtiny domácností. Výskyt ostatních zdrojů příjmu – *alimentů, finančních příspěvků příbuzných, placené práce partnera či partnerky* – nepřesáhl 20 procent. Mezi jinými druhy příjmu byly zmíněny dárcovství krve či plazmy, odměna pěstouna či sběr železa.

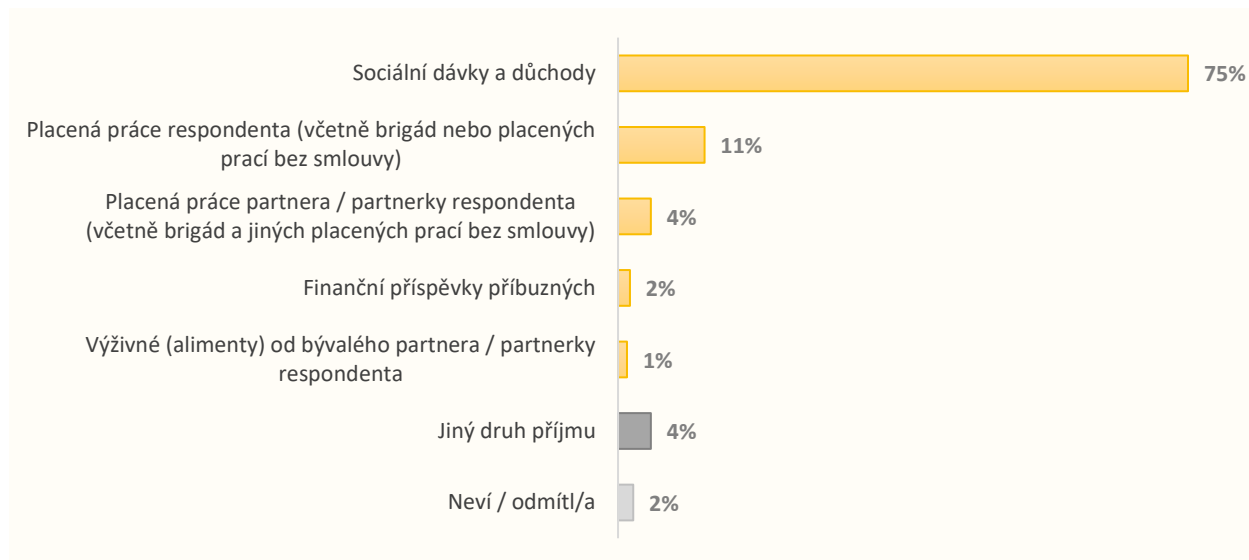
Graf 26: Zdroje příjmu domácností

N=255 // Respondenti mohli vybrat více možných odpovědí. // Respondenti mohli vybrat také odpovědi „Nevím“ či „Odmít/a“, tuto možnost využilo u jednotlivých variant odpovědí 0–4 procent respondentů.

Když měli respondenti ze zdrojů příjmů vybrat pro domácnost ten hlavní, ve třech čtvrtinách případů to byly *sociální dávky a důchody*. *Placená práce* respondenta byla hlavním příjmem u 11 procent domácností. Ostatní druhy zdrojů příjmů byly tím hlavním vždy v méně než 5 procentech případů.

Graf 27: Hlavní zdroj příjmu domácností

N=255

Průměrný příjem zabydlovaných domácností měsíc před stěhováním dosahoval zhruba 12 tisíc korun, polovina domácností měla měsíční příjem pod 10 500 korun. **Průměrné celkové výdaje na bydlení** včetně energií a poplatků dosáhl zhruba 7 tisíc korun, prostřední mediánová hodnota činila 5 tisíc korun. Výdaje na bydlení v průměru tvořily 52 procent příjmů domácností. Průměrný **počet dní, během nichž byli respondenti měsíc před stěhováním úplně bez peněz**, činil 7 dní, prostřední mediánová hodnota 4 dny. Alespoň jeden den bez peněz ve zmíněném měsíci zažilo 59 procent respondentů.

Tabulka 7: Finanční situace zabydlovaných domácností měsíc před nastěhováním do sociálního bytu

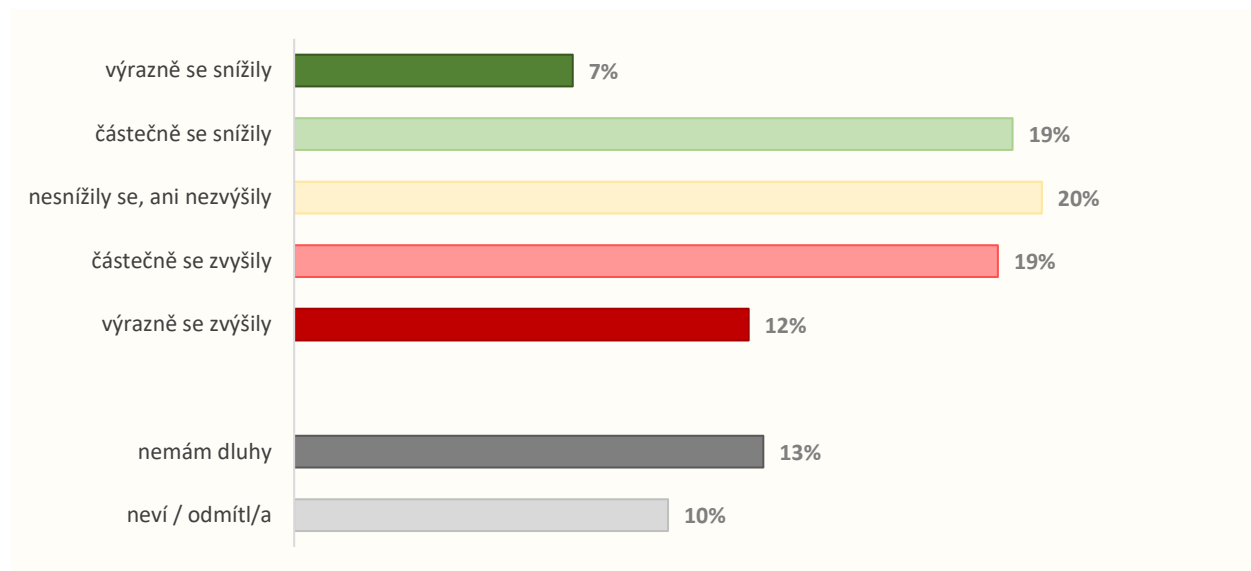
	průměr	medián
Celkový příjem domácnosti (N=221)	11 987 Kč	10 500 Kč
Celkové výdaje na bydlení – včetně energií a dalších poplatků (N=209)	6 819 Kč	5 000 Kč
Podíl výdajů na bydlení na příjmu domácnosti (N=201) ¹¹	52 %	50 %
Počet dní v měsíci bez peněz (N=222)	7 dní	4 dny

Respondenti mohli vybrat také odpovědi „Nevím“, „Odmítl/a“, liší se počet zahrnutých odpovědí.

¹¹ Spárovat platné odpovědi na příjmy i výdaje za bydlení se podařilo u 201 domácností. 34 domácností uvedlo, že nemá za bydlení žádné výdaje, u dvou domácností přesáhl podíl výdajů za bydlení na příjmech 300 procent. Pokud odstraníme tyto extrémní hodnoty, vychází průměrný podíl výdajů na bydlení na příjmu domácnosti 59 procent, medián 57 procent.

Dluhy se u domácností v průběhu roku před stěhováním do sociálního bytu vyvíjely v obou směrech zhruba rovnoměrně. U 26 procent domácností se *snížily* (u 7 procent výrazně; u 19 procent částečně), u 31 procent domácností se *zvýšily* (u 19 procent částečně; u 12 procent výrazně). Dluhy se *nesnížily, ani nezvýšily* u 20 procent zabydlovaných domácností. *Žádné dluhy* dle svých slov nemělo 13 procent domácností.

Graf 28: Vývoj dluhů za rok před nastěhováním do sociálního bytu

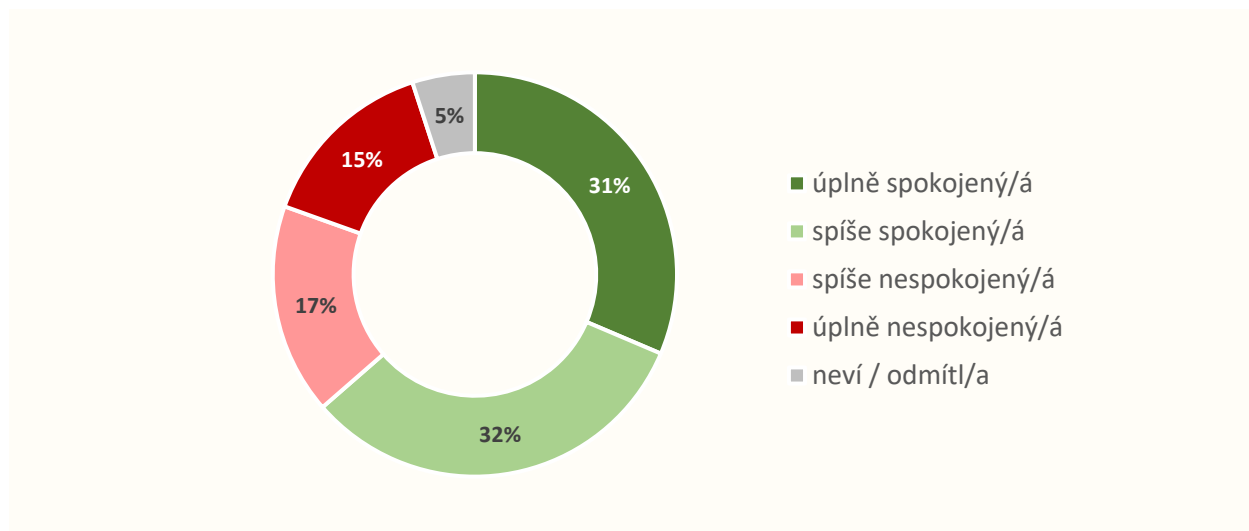

N=255

3.7 Sociální inkluze a komunitní integrace

Vztahy s nejbližšími příbuznými, kteří s respondenty nebydlí v jedné domácnosti, nadpoloviční většina dotázaných hodnotila pozitivně – *úplně s nimi bylo spokojeno* 31 procent, *spíše spokojeno* 32 procent. Nespokojena se vztahy s nejbližšími příbuznými byla třetina respondentů – *spíše nespokojeno* 17 procent, *úplně nespokojeno* 15 procent.

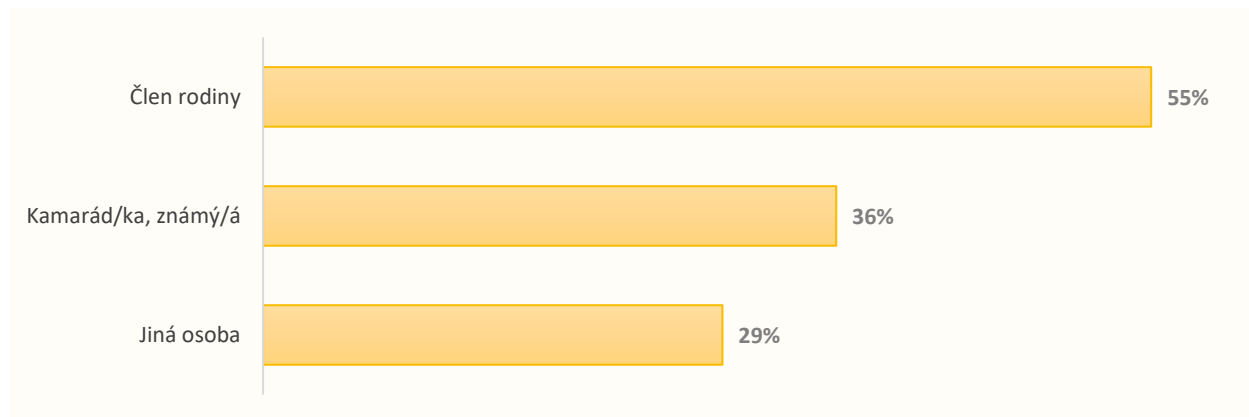
Graf 29: Spokojenost se vztahy s nejbližšími příbuznými

N=255

Nadpoloviční většina respondentů uvedla, že se v případě vážného problému může spolehnout na někoho z rodiny (55 procent). Na kamaráda/kamarádku či známého/známou se může spolehnout 36 procent respondentů. Na jinou osobu se v případě vážných problémů může dle své odpovědi obrátit 29 procent respondentů – zmiňováni byli nejčastěji sociální pracovníci a pracovnice, v odpovědích se objevil i sociální kurátor, opatrovnice, pracovnice OSPOD či psychiatrická sestra.

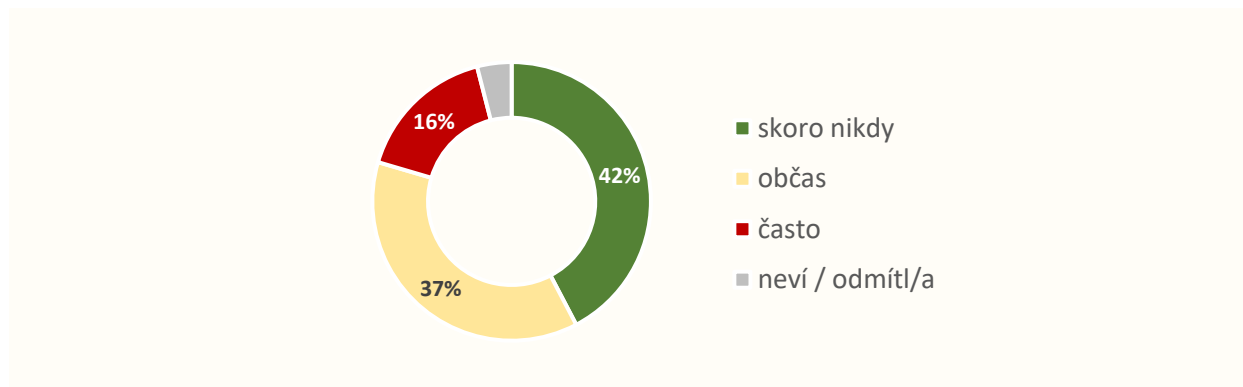
Graf 30: Osoby, na které je možné se spolehnout v případě vážného problému

N=255 // Respondenti mohli vybrat také odpovědi „Nevím“ či „Odmítl/a“, tuto možnost využilo u jednotlivých variant odpovědí 8–10 procent respondentů.

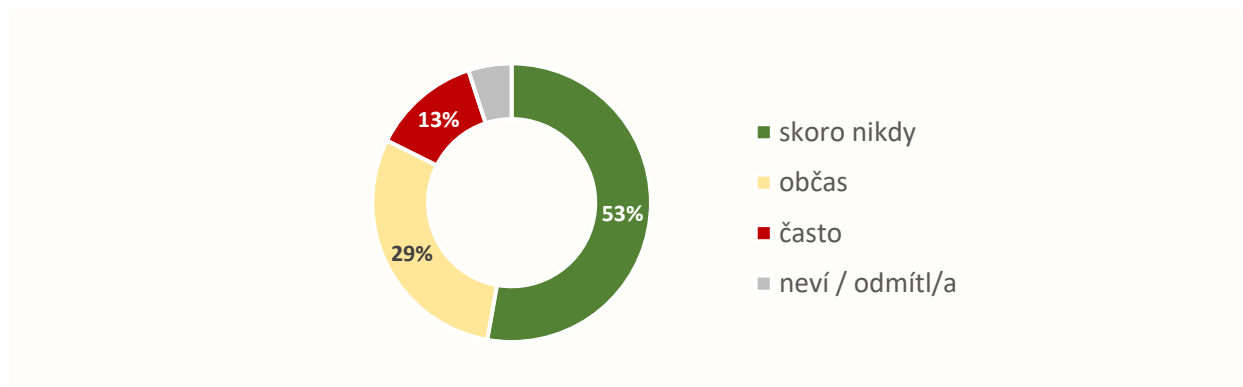
Zástupci zabydlovaných domácností odpovídali před stěhováním do sociálního bytu také na tři otázky zaměřené na **zapojení se do společnosti a vnímání osamělosti**. Kontakt s dalšími lidmi chyběl 53 procentům respondentů (37 procentům občas, 16 procentům často). Pocit, že si jich ostatní nevšímají, mělo 42 procent respondentů (29 procent občas, 13 procent často). Pocit, že nikam nepatří mělo 48 procent respondentů (30 procent občas, 18 procent často).

Graf 31: Jak často máte pocit, že Vám chybí kontakt s dalšími lidmi?

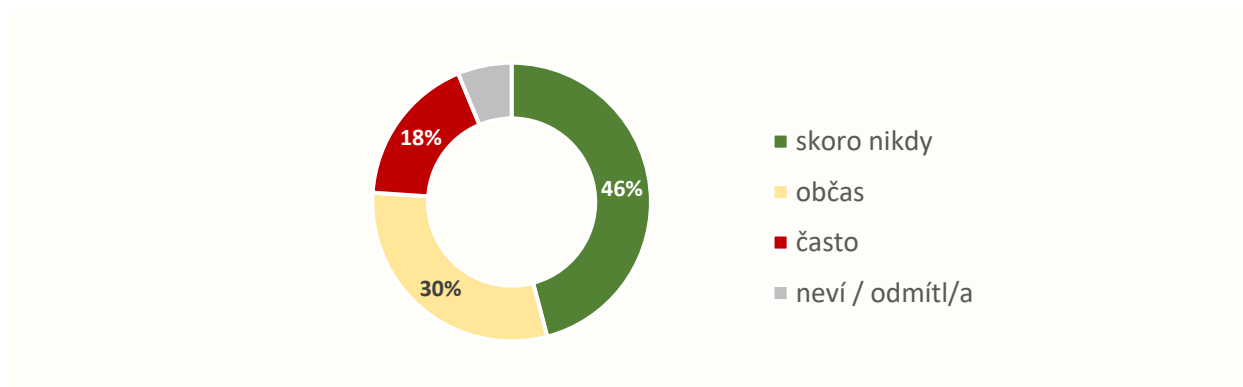
N=255

Graf 32: Jak často máte pocit, že si Vás ostatní nevšímají?

N=255

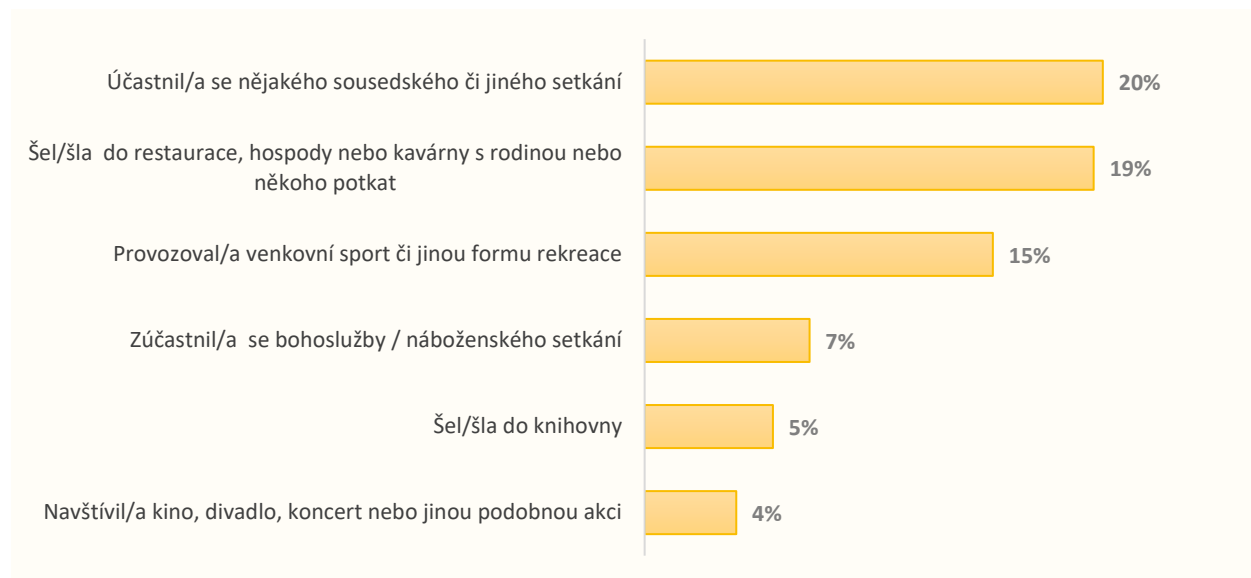
Graf 33: Jak často máte pocit, že nikam nepatříte?

N=255

Zástupci zabydlovaných domácností byli také dotázáni na **účast na různých volnočasových aktivitách** během měsíce předcházejícím stěhování. Ze jmenovaných možností se respondenti nejčastěji účastnili nějakého *sousedského či jiného setkání* – uvedla to pětina dotázaných. *Restauraci, hospodu či kavárnu s rodinou či přáteli* navštívilo 19 procent respondentů, *venkovní sport či jinou formu rekreace* provozovalo 15 procent, *bohoslužby či náboženského setkání* se zúčastnilo 7 procent, *knihovnu* navštívilo 5 procent, *kino, divadlo či koncert* 4 procenta respondentů.

Graf 34: Účast na volnočasových aktivitách

N=255 // Respondenti mohli vybrat také odpovědi „Nevím“ či „Odmítl/a“, tuto možnost využilo u jednotlivých variant odpovědí 1–2 procent respondentů.

3.8 Rodiny s dětmi – základní přehled

Další část dotazníkového šetření byla zaměřena na otázky týkající se dětí zabydlených osob. Cílem těchto otázek bude spolu s daty za 12 měsíců vyhodnotit posuny/změny u dětí po zabydlení. V této kapitole budou představeny základní výsledky z dotazníku před nastěhováním.

Celkově uvedlo 59 procent respondentů, že má dítě mladší 18 let. Zaměřovali jsme se na to, kolik dětí se bude s dotazovanými stěhovat do bytu poskytnutého v rámci projektu Housing First, a kolik dětí nemají dotazovaní ve své péči. Na otázky týkající se dětí odpovídaly většinou ženy – 87 procent (130 ze 150 odpovědí). Ve 3 případech byl dotazník vyplněn s prarodičem, který má dítě v péči.

Nejčastěji se dotazovaní stěhovali s jedním dítětem (40 procent respondentů), dále se dvěma dětmi (30 procent) a třemi dětmi (19 procent), což celkově představuje téměř 90 procent případů. Celkově se stěhovalo s dotazovanými 279 dětí.

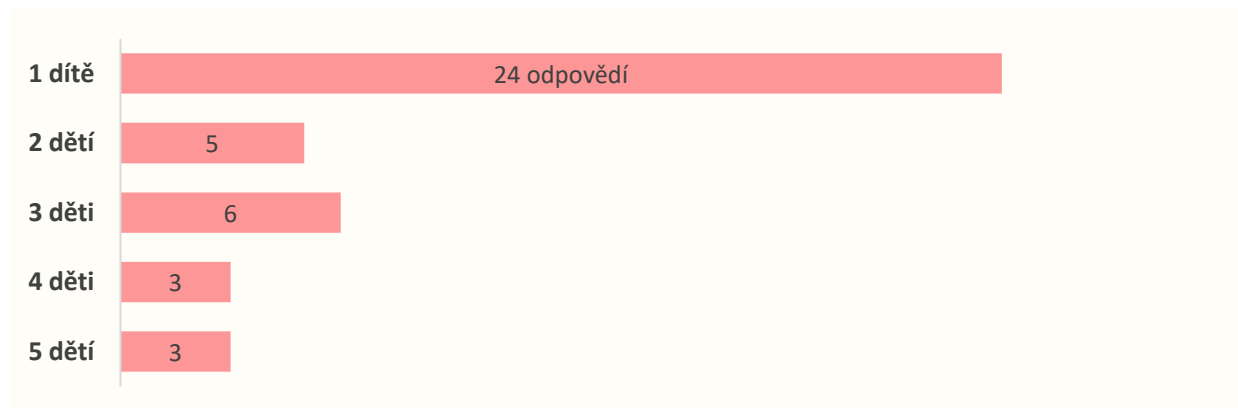
Tabulka 8: Počty dětí stěhujících se s dotazovaným do bytu poskytnutého v rámci projektu¹²

Počet dětí stěhujících se s respondenty	Počet odpovědí	Podíl odpovědí
1 dítě	53	40 procent
2 děti	40	30 procent
3 děti	25	19 procent
4 děti	8	6 procent
5 dětí	5	4 procent
6 dětí	1	1 procento
8 dětí	1	1 procento
Celkový počet respondentů stěhujících se dětmi	133	100 procent
<i>Žádné dítě se nestěhuje s rodičem</i>	14	
<i>Neví</i>	1	
<i>Chybějící odpověď</i>	2	
Celkem	150	

¹² Znění otázky: Kolik dětí mladších 18 let s Vámi v současné době bydlí v domácnosti a bude se s Vámi stěhovat do sociálního bydlení?

Dále bylo v dotazníku sledováno, zda respondenti mají děti v jiném typu péče. 27 procent respondentů (z těch, kteří uvedli, že mají děti mladší 18 let) **uvedlo, že má nějaké dítě mimo svou péči**. Nejčastěji se jednalo o 1 dítě žijící mimo péči dotazovaného (24 odpovědí). Celkově tímto způsobem bylo zjištěno 79 dětí v jiném typu péče.

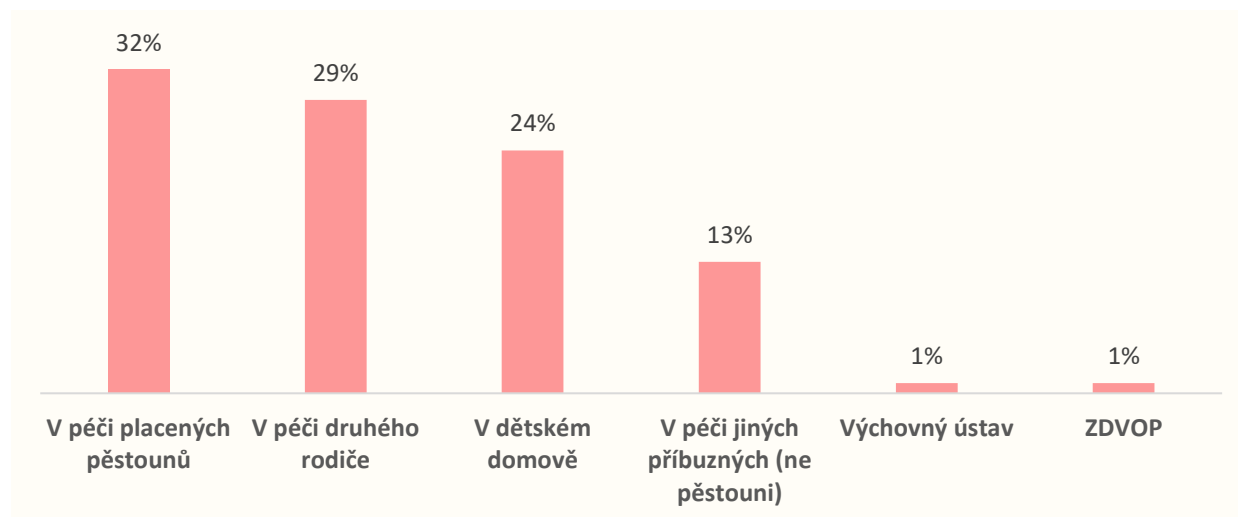
Graf 35: Počty dětí žijících v jiném typu péče¹³

N=41

Největší část z těchto dětí žije u pěstounů (32 procent), dále v péči druhého rodiče (29 procent)¹⁴ a v dětském domově (24 procent).

Graf 36: Podíl dětí mladších 18 let, nežijících s dotazovaným rodičem, podle typu péče¹⁵

N=79

¹³ Znění otázky: Máte děti mladší 18 let, které s Vámi nyní již delší dobu (alespoň 1 měsíc) nebydlí?

¹⁴ Péči o dítě druhým rodičem uvedlo 14 respondentů, celkově se jednalo o 23 dětí. Počet respondentů dle pohlaví byl rovný (7 žen a 7 mužů). 7 otců uvedlo, že mají celkově 15 dětí v péči druhého rodiče. U 7 matek to bylo 8 dětí v péči druhého rodiče.

¹⁵ Znění otázky: Uveďte, kde Vaše děti, které s Vámi nebydlí, aktuálně jsou (výběr z možností). ZDVOP = Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.

3.9 Charakteristika dětí ve vzorku

Pro další dotazování měli respondenti vybrat 1 dítě, se kterým žijí a budou se stěhovat do bytu poskytnutého v rámci projektu Housing First. Výběrovým kritériem byl věk nejbližší 10 rokům. Do vzorku byly zahrnuty děti ve věku 3-17 let.

Vzhledem k nastavení kritéria výběru byl největší podíl dětí ve věku 7-10 let (42 procent). Z hlediska genderu bylo složení vzorku rovnoměrné.

Tabulka 9: Věk dětí ve vzorku

Věková kategorie	Počet dětí	Podíl dětí
3-6 let	33	30 procent
7-10 let	46	42 procent
11-14 let	26	24 procent
15 let a více	5	5 procent
Celkem	110	100 procent

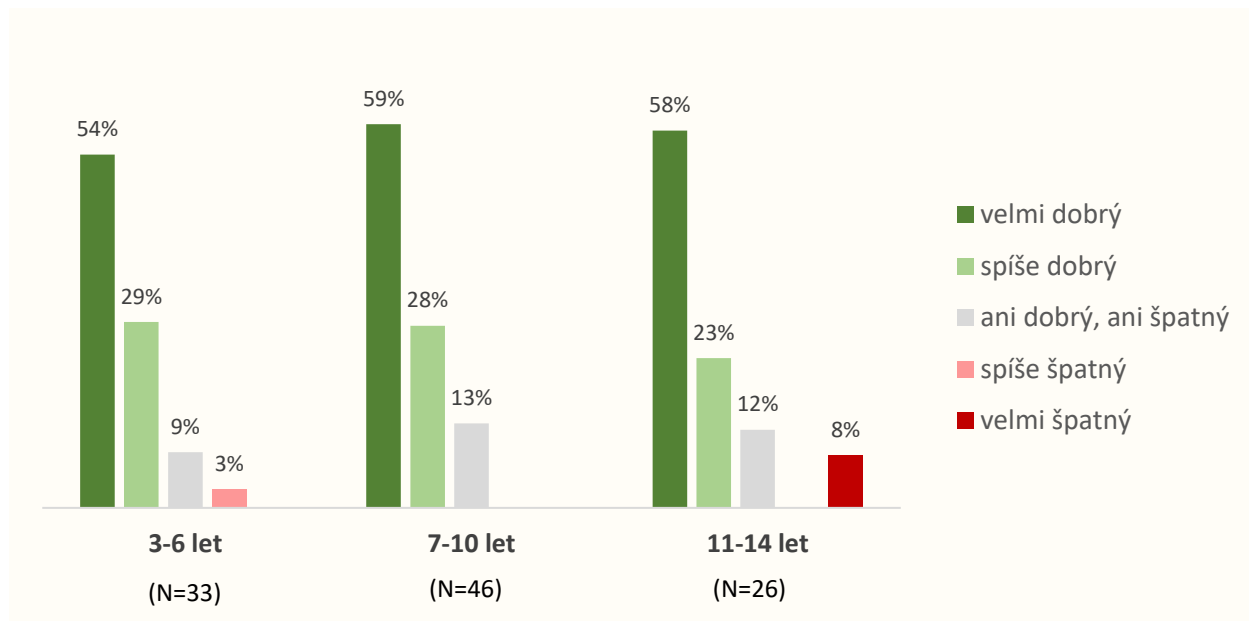
Tabulka 10: Gender dětí ve vzorku

Gender	Počet dětí	Podíl dětí
dívka	58	53 procent
chlapec	52	47 procent
Celkem	110	100 procent

3.10 Zdravotní stav dětí

Dotazovaní hodnotili zdravotní stav dětí pozitivně. U všech věkových skupin můžeme sledovat obdobnou tendenci, nejčastěji byl hodnocen zdravotní stav dětí jako velmi dobrý a spíše dobrý. Špatný zdravotní stav uvedlo 8 procent dotazovaných (pouze 2 odpovědi) u dětí ve věku 11-14 let a jeden respondent u dítěte ve věku 3-6 let. U dětí ve věku 15-17 let jsme získali 5 odpovědí, všichni dotazovaní uvedli velmi dobrý zdravotní stav těchto dětí.

Graf 37: Hodnocení zdravotního stavu vybraného dítěte¹⁶

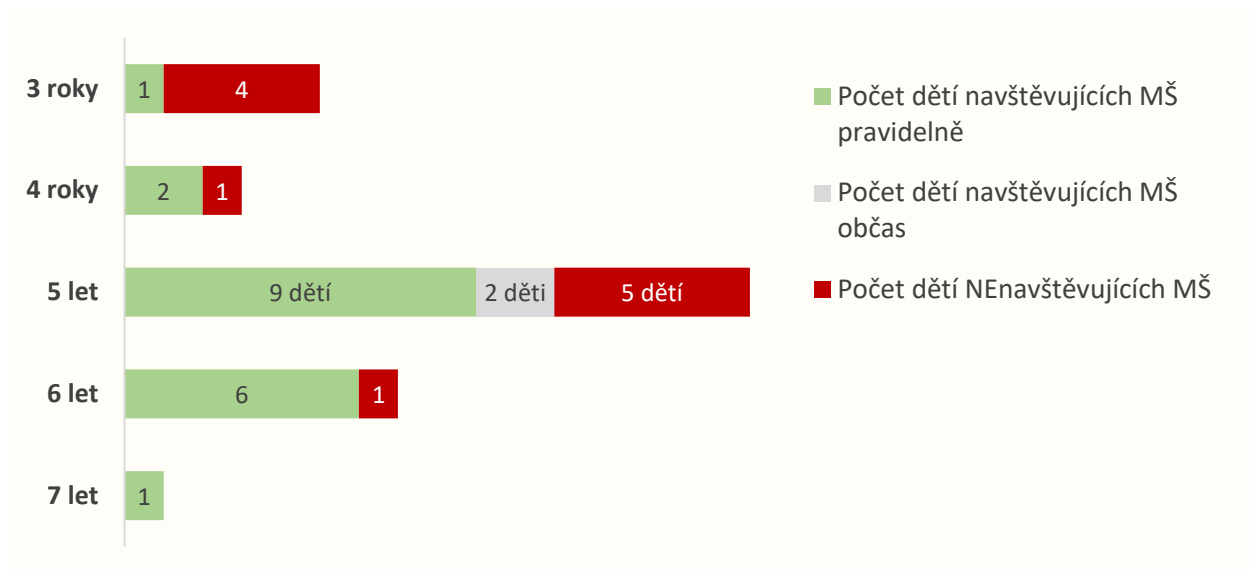

¹⁶ Znění otázky: Řekl/a byste, že zdravotní stav dítěte je: (výběr z možností)

3.11 Navštěvování mateřské školy

U vzorku dětí v předškolním věku (3 roky a více) jsme mapovali navštěvování mateřské školy. O dětech v předškolním věku odpovídalo 33 respondentů. Více než polovina dětí navštěvovala MŠ pravidelně (19 dětí). Třetina dětí mateřskou školu podle odpovědí respondentů nenavštěvuje.¹⁷

Graf 38: Navštěvování mateřské školy u vybraného dítěte¹⁸

N=32 // Jeden respondent zvolil odpověď „Odmít/a“.

Respondenti, kteří uvedli, že dítě nenavštěvuje MŠ, byli dále dotazováni na **důvody, proč dítě MŠ nenavštěvuje**. Ve 4 případech respondenti uváděli, že od září začnou děti školku navštěvovat. Ve 2 odpovědích hrála roli připravenost na MŠ (nízký věk). Dalšími jednotlivě uváděnými důvody bylo nepřidělení asistenta, které dítě potřebuje, časté stěhování, nevyřízení rodného listu a předchozí pobyt v zahraničí.

¹⁷ 2 odpovědi respondentů byly, že dítě nenavštěvuje MŠ z důvodu opatření souvisejících s vývojem epidemie Covid 19, jinak navštěvovalo dítě MŠ pravidelně. Tyto odpovědi byly zařazeny jako že navštěvují MŠ. Cílem bylo zmapovat navštěvování MŠ bez ohledu na epidemiologickou situaci.

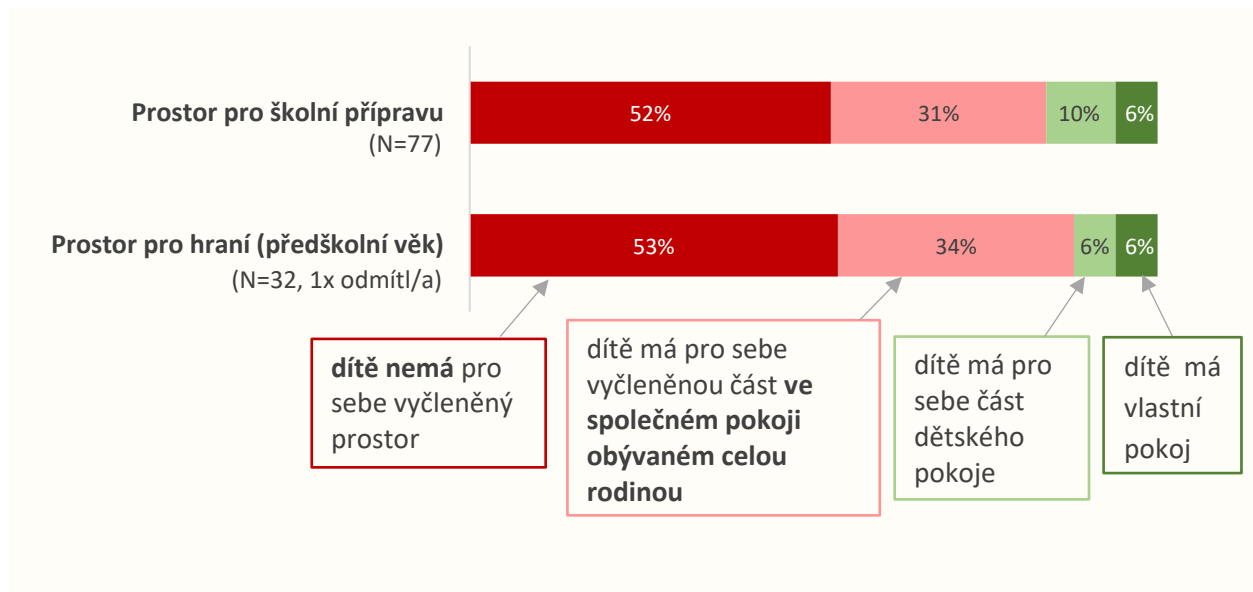
¹⁸ Znění otázky: Navštěvuje dítě mateřskou školu? Pokud MŠ nenavštěvuje, sdělte nám prosím důvod.

3.12 Prostor pro rozvoj dětí

Dále jsme se respondentů dotazovali, zda mají děti dostatek prostoru pro svůj rozvoj v současném bydlení (před přestěhováním do bytu poskytnutého v rámci projektu Housing First). Konkrétně u dětí v předškolním věku jsme se ptali na to, zda mají děti dostatek prostoru pro hraní a u starších dětí na to, zda mají dostatek prostoru pro školní přípravu (psaní úkolů apod.).

Většina dětí nemá pro sebe vyčleněný prostor, což uvedlo přes 50 procent dotázaných. Přibližně třetina dotázaných dále uvedla, že dítě má pro sebe vyčleněnou pouze část pokoje, který obývá celá rodina.

Graf 39: Prostor pro rozvoj dětí¹⁹

Důvody nedostatku prostoru pro hraní/školní přípravu dětí se téměř ve všech případech vztahovaly k nevhodnému bydlení rodiny – v azylových domech, ubytovnách, přebývání u známých apod.

„Vzhledem k tomu, že žiji v azylovém domě, nemá dcera svůj pokoj, ani dostatek místa pro hraní.“

„Bydlíme v malém pokoji na ubytovně.“

„Bydlíme nyní u rodiny, kde jsme v jednom pokoji všichni.“

„Nemá vlastní prostor, byt je velmi malý, jsou zde pouze 2 postele a konferenční stůl.“

„Žijeme v malém bytě, kde je podlaha v hrozném stavu a všichni jsme v jedné místnosti.“

„Často se stěhujeme, nemám vlastní bydlení.“

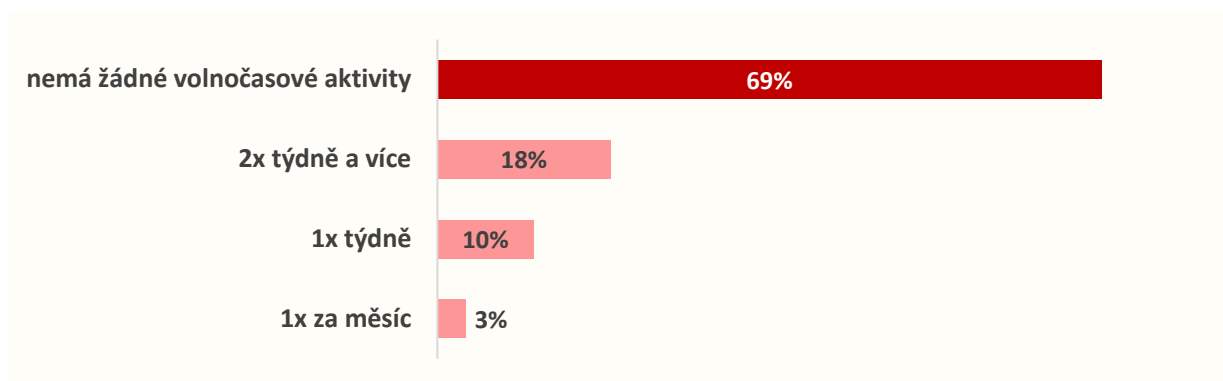
¹⁹ Znění otázek: Má dítě doma dostatek prostoru pro hraní? / Má dítě dostatek prostoru (psací stůl, úložné prostory na knížky apod.) pro psaní úkolů?

3.13 Trávení volného času a kontakt s kamarády

Aktivní trávení volného času a kontakt s vrstevníky je důležitou součástí rozvoje dětí a jejich sociálního života. V dotazníku jsme se proto zaměřovali na tyto dvě oblasti.

U dětí navštěvujících základní školu byla respondentům položena otázka na to, jak často dítě navštěvuje volnočasové aktivity mimo dobu vyučování. **Převážná většina dotazovaných uvedla, že dítě nenavštěvuje žádné volnočasové aktivity – 69 procent.**

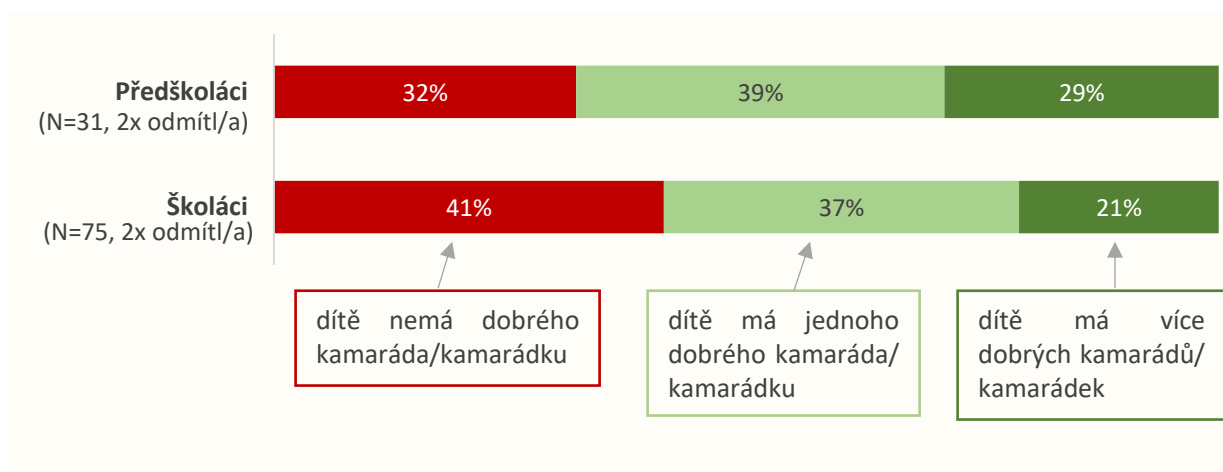
Graf 40: Navštěvování volnočasových aktivit dětmi navštěvující ZŠ²⁰

N=72 // Dva respondenti uvedli odpověď „Nevím“.

V další otázce jsme se zaměřovali na kamarády v okolí současného bydliště (bydliště před přestěhováním do bytu v projektu Housing First). U dětí v předškolním věku uvedla přibližně třetina respondentů, že dítě nemá žádného dobrého kamaráda nebo kamarádku v okolí bydliště. U dětí ve školním věku uvedlo o 9 procentních bodů více respondentů, že dítě nemá žádného dobrého kamaráda/kamarádku.

Graf 41: Kamarádké vazby u vybraného dítěte (v okolí současného bydliště)²¹

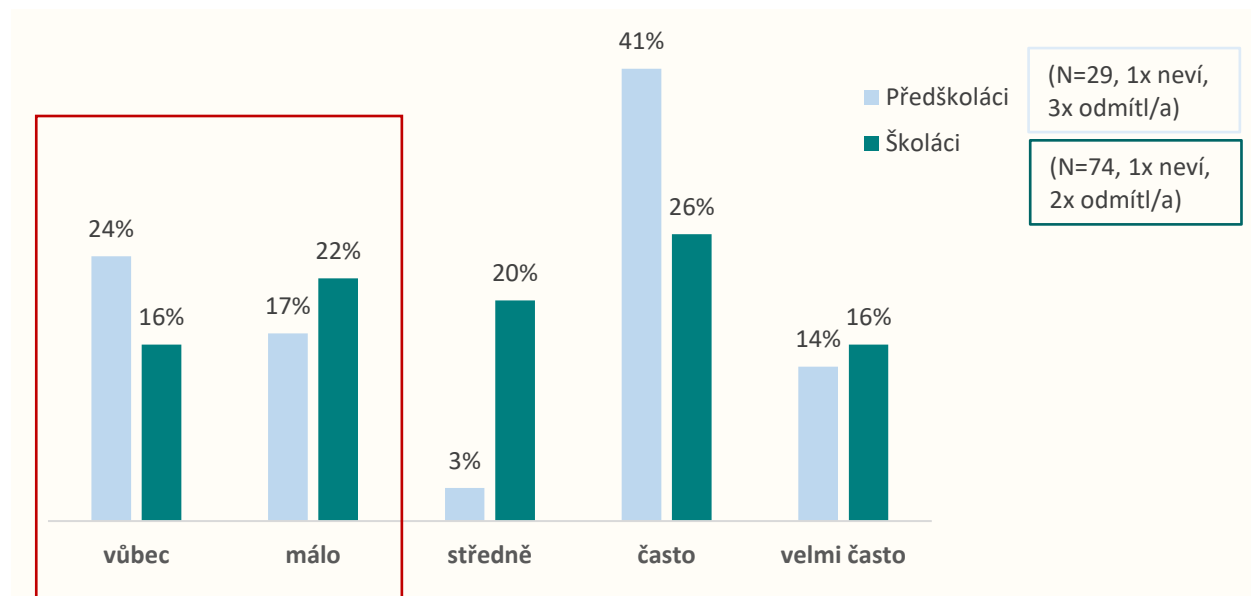
²⁰ Znění otázky: Jak často dítě navštěvuje organizované volnočasové aktivity mimo dobu vyučování (sportovní, výtvarné, různé kroužky apod.)?

²¹ Znění otázky: Má dítě dobrého kamaráda nebo kamarádku v okolí bydliště?

Dále jsme se dotazovali, jak často se děti setkávají s kamarády mimo prostředí školky/školy. Odpovědi jsou založeny na hodnocení na škále vůbec až velmi často.

U předškolních dětí hodnotilo 41 procent dotazovaných, že se dítě nesetkává nebo jen málo s dalšími dětmi mimo školku²². U dětí ve školním věku uvedlo 38 procent dotazovaných, že se dítě setkává s dětmi mimo školu málo nebo vůbec.

Graf 42: Četnost setkávání se s dětmi mimo školku/školu²³

²² Lze předpokládat, že v tomto věku děti běžně nechodí sami ven např. na hřiště. Proto tato otázka u dětí předškolního věku vyjadřuje určitou míru angažovanosti/aktivity rodiče.

²³ Znění otázek: Jak často se dítě setkává s dětmi mimo školku? Jak často se dítě setkává s dětmi mimo školní prostředí?

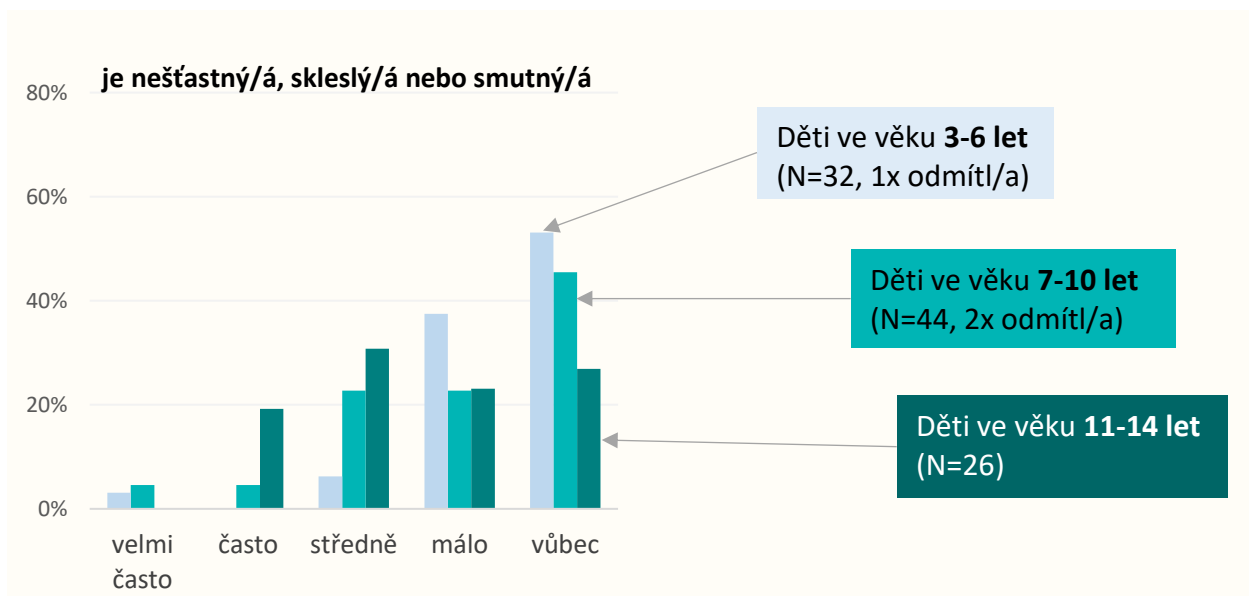
3.14 Hodnocení psychické pohody dětí

Dotazovaným jsme položili 5 otázek (výroků), které by měly indikovat psychickou pohodu/nepohodu dětí. Znění vybraných výroků bylo převzato z *Dotazníku předností a nedostatků (SDQ-Cze)*²⁴, byla však použita jiná škála odpovědí. Domníváme se, že pro tuto skupinu respondentů není vhodná škála ve znění „není pravda“, „tak trochu pravda“ a „definitivně pravda“. Škála byla přizpůsobena respondentům pro snadnější odpovídání (vůbec, málo, středně, často a velmi často).

Grafy zobrazují data podle věkových skupin dětí (světlá barva – nejmladší děti, nejtmaší barva – nejstarší). Děti procházejí vývojovými stádii, a proto lze předpokládat, že odpovědi respondentů vyjadřují specifika dané věkové skupiny. Zároveň je potřeba brát v potaz, že se jedná o malé vzorky, a že nemáme srovnání s „běžnou“ populací, které by nám pomohlo zjistit specifika u dětí, které žijí/žily v bytové nouzi. Ale i přesto je pro nás důležité zachytit, jak respondenti hodnotí psychickou ne/pohodu dětí. Vzhledem k výše uvedenému limitu (malý vzorek) neuvádíme přesná procentuální vyjádření, aby nedošlo k jejich chybnému přejímání.

Případy, kdy respondenti hodnotili psychický stav dítěte na základě níže uvedených výroků jako horší, se objevují v menším měřítku. Například u výroku „je nešťastný/á, skleslý/á nebo smutný/á“ u dětí ve věku 3–6 let uvedlo přibližně 90 procent respondentů odpověď málo nebo vůbec. Odlišnou tendenci můžeme sledovat u dětí ve věku 11–14 let, kdy pětina respondentů uvedla, že se takhle dítě cítí často, nejčastěji byla volena střední odpověď na rozdíl od jiných věkových kategorií.

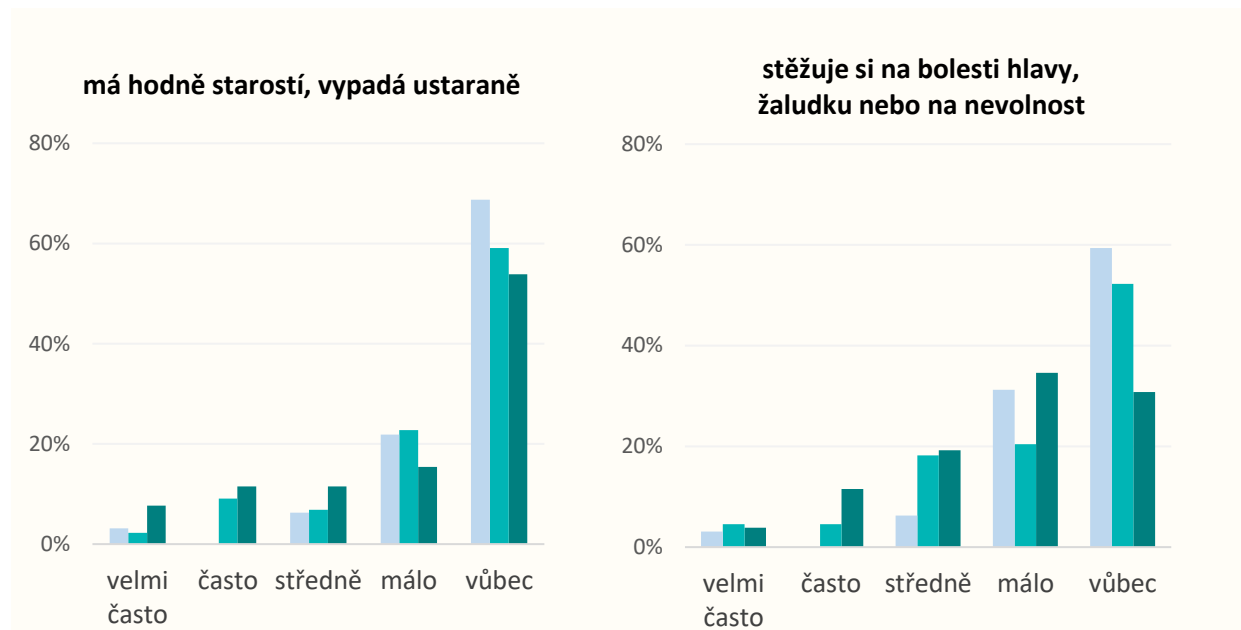
Graf 43: Hodnocení výroku „je nešťastný/á, skleslý/á nebo smutný/á“

²⁴ Dotazník obsahuje 25 výroků, zaměřili jsme se pouze na vybrané výroky vztahující se k psychickému stavu dětí i vzhledem k rozsahu dotazníku. Dotazník SDQ je konstruován pro rodiče dětí nebo učitele dětí ve věku 3-16 let (různé modifikace). Více informací lze nalézt zde: <https://www.sdqinfo.org/py/sdqinfo/b3.py?language=Czech>

V odpovědích u výroku „dítě má hodně starostí, vypadá ustaraně“ dominuje odpověď „vůbec“. Také u psychosomatických projevů jako jsou bolesti hlavy nebo nevolnost se vyskytuje výrazně nejčastěji odpověď „vůbec“ nebo „málo“.

Graf 44: Hodnocení výroků „má hodně starostí, vypadá ustaraně“, „stěžuje si na bolesti hlavy, žaludku nebo na nevolnost“

U dalších výroků „mívá strach, leká se“ a „je nervózní, nesamostatný/á v nových situacích a snadno ztratí sebedůvěru“ můžeme sledovat lehce vyrovnanější rozložení odpovědí oproti předcházejícím výroků, trochu více se objevují střední odpovědi a u nervozity také odpověď často.

Graf 45: Hodnocení výroků „je nervózní nebo nesamostatný v nových situacích, snadno ztratí sebedůvěru“, „mívá strach, leká se“

